

هەریمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پروژۆکۆلەکان

78

سالی / 2012 – بەرگی حەفتا و هەشت

چاپی یەكەم / سالی 2013

پریست

- پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (18) خولی سییه می هه لێژاردن – دوو شه ممه 2012/5/21 ن 5
- پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (19) خولی سییه می هه لێژاردن – سی شه ممه 2012/5/29 ن 33
- پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (20) خولی سییه می هه لێژاردن – چوار شه ممه 2012/5/30 ن 51
- پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (21) خولی سییه می هه لێژاردن – دوو شه ممه 2012/6/4 ن 55
- پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (22) خولی سییه می هه لێژاردن – سی شه ممه 2012/6/5 ن 59
- پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (23) خولی سییه می هه لێژاردن – پینج شه ممه 2012/6/7 ن 107
- پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (24) خولی سییه می هه لێژاردن – دوو شه ممه 2012/6/11 ن 141
- پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (25) خولی سییه می هه لێژاردن – سی شه ممه 2012/6/12 ن 251
- پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (26) خولی سییه می هه لێژاردن – چوار شه ممه 2012/6/13 ن 295
- پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (27) خولی سییه می هه لێژاردن – پینج شه ممه 2012/6/14 ن 387

ئەبوابە پېش ئىمە برادەرانى لىژنە ياسايى داکۆكى لەمە بکەن، ئەمە قسە لەسەر ئىمە نازانين رەنگە ھەمان ئەنجام بەدەست بى گە ئىستا بە دەست ھاتوو، بەلام لە رووى ياسايەو ئەمە لە بەرنامەى کارايە بەپى پەپرەوى ناوخۆ ئەبى ھەموو ئەو بابەتانەى گە لە خالى سى ھاتوو بە راپۆرت و ھەموو شتەکان بىتە بەر دەستى پەرلەمانتارەکان و ئەبى خال بە خال گەفتوگۆى بکرى، ئەم بابەتە ئەبى تۆ بۆ ئەوھى ھەقى قانونى ئەو ژمارە پەرلەمانتارە بەدەى گە پڕۆژەبەکیان پېشکەشکردوو ئەبى دەرفەت بەدەى، ئەمە مەسەلەھەكى قانونى ئەمە مەسەلەھەكى ئەو نىە کاکە لەسەر بنەماى راپو ئەو نىە راپو فلان و راپو فیسار، بۆیە بەراستى ئەبوابە برادەرانى لىژنە ياسايى پېش ھەر گەسک داواى داکۆکیان بکردايە، یەعنى ھەقىقىى قانونى بەپى پەپرەوى ناوخۆ ئەگەر رەت بکرىتەو ئەگەر گەفتوگۆ بکرى، ئەگەر ھەرچى بى، ھەتتا یەک کەسەس قسە بکا، ئەبى گەفتوگۆ بکرى.

بەپىز د. ارسلان بايز / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو گەشە خان.

بەپىز گەشە دارا جلال:

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئىمە ھەمووى پېش پىنج دەقە دەنگمان دا لە سەر ئەوھى گە ئەم ياسايە تا ماوھى سالىكى تر تەمديد بکرىتەو، باشە خۆ دەمانزانى لە بەرنامەى کارەگە پڕۆژەى ھەموارکردنەگە خراوتە بەرنامەى کارەو بۆ گەفتوگۆکردن، پېش پىنج دەقە ئىمە دەنگمان لە سەر ئەوھى دا تا سالىكى تر ئەبى بە نىەتى موشەرىعە گە مەبەست لى لە دەولەمەندکردنى ئەو پڕۆژەبە بوو گە ئەمپۆ خراوتە بەرنامەى کارەو، لەبەر ئەوھى ئەمە پىچەوانەى ئەو ياسايەبە گە ئىمە دەنگمان لەسەر داوھ.

بەپىز د. ارسلان بايز / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو کاک عومەر.

بەپىز عمر صديق محمد:

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ھەرۆکو بەپىز گەشە خان ھاوکارم ئامازەى پى دا ئىمە بۆ ئەو پڕۆژەبە پىويستمان بە رەئى ھۆمەت بوو، رەئى ھۆمەت ھەر نزيك نيو سەعات پېش، سەعاتىك پېش عەرزى پەرلەمان گرا و پەرلەمانتارە بەپىزەکان قسەيان لەسەرکرد، دواتر دەنگىشمان لەسەر دا بەوھى گە کارکردن بەو ياسايە رابگىرىت تا سالىكى تر، وانا لە ئىستادا، لەم لەحزەبە ئەگەر موناھەشە بکەين لەسەر ئەم پڕۆژەبە، لە بەرژەوھەندى نەياساکە دەبى، نە لە بەرژەوھەندى ھاوولتايانىش دەبىت، بۆیە عەجەلە کردن لە موناھەشە کردنى ئەم بابەتە بە باوھرى من لەوانەبە ئىمە تووشى گرفت بکات، ئىمە دەنگمان دا وتمان کار نەکرى بەم ياسايە تا

سائیک بۇ ئەۋەدى پەرلەمان و حکومت ماوەیان لەبەردەست بێت، کار بکەن بۇ ئەۋەدى عیلاجی ئەو موشکیلەیه بکری کە ئیستا لە ھەریمی کوردستان دا ھەیه، زۆر سوپاس.

بەرپز د. ارسلان بايز/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئاخیر کەس کاک پێشەوايه، تەواو.

بەرپز پێشەوا توفیق:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

دیاره لە خالی 3ی بەرنامەى کار خستنه‌پوو و گفتوگۆکردنى پێشنيازی ياسای گۆرانکاری بەو شیۆهیه ھاتوو، کە لە 2010/11/18 خويندنه‌وهى يه‌که‌مى بۆ کراوه، تەبع وایه کاتى کە پرۆژەیه‌ک خويندنه‌وهى يه‌که‌مى بۆ ده‌کری ده‌بى راپۆرتى لیژنه‌ى تايبه‌تمه‌ند هه‌بى له‌سه‌ر ئەو پرۆژەیه، من دەپرسم ئایا ئەو راپۆرتەى کە لەسەر ئەم ياسایه ئاماده‌کراوه له‌بەر ده‌ستى ئەندامانى پەرلەمان هه‌یه تا گفتوگۆ له‌سه‌ر ئەم ياسایه بکەین؟ نازانم له‌بەر ده‌ستى من نیه وه‌کو ئەندامى پەرلەمان، بۆیه يه‌عنى ناکرى تۆ موناقه‌شه له‌سه‌ر شتى بکەى کە هه‌یج شتيکت له‌بەر ده‌ست دا نه‌بى، زۆر سوپاس.

بەرپز د. ارسلان بايز/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئىستا زۆر به‌تان قسه‌تان کرد، برگه‌ى سييه‌م بۆ خستنه‌پوو و گفتوگۆ کردنى پېشنيارى ياسای گۆرانکاری تا نھايه‌تى رھئيه‌ک هه‌يه ده‌يه‌وى تەنجیل بى، كى له‌گه‌ل ئەوه‌دايه تەنجیل بى تکايه ده‌ستى به‌رز بکاته‌وه؟ 53 کەس ده‌لى تەنجیل بکری، كى له‌گه‌ل دا نيه؟ 24 کەس ده‌لى با به‌رده‌وام بين له‌سه‌ر گفتزگۆ کردنى، که‌واته زۆرينه ده‌لى با تەنجیل بکری، تەنجیل کرا، ئينشاللا پەرلەمانتاره به‌رپزه‌کانيش له‌و ماوه‌يه‌ى داھاتوو زیاتر ده‌ولەمه‌ندى ده‌کەن، زیاتر به‌ تير و تەسه‌لى قسه‌ى له‌سه‌ر ده‌کەن، بۇ ئەۋەدى له‌ قازانجى هه‌موو لايه‌ک دابى، فەرموون بۇ برگه‌يه‌کى تر.

بەرپز عونى کمال سعید به‌راز:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

به‌رپزان ئەندامانى پەرلەمان، برگه‌ى چواره‌مى به‌رنامەى کار خستنه‌پوو و گفتوگۆ کردنى پرۆژه ياسای دريژ کردنه‌وهى کار کردن به‌ ياسای ژماره 3 سالى 2006، ياسای به‌ رهنگاربوونه‌وهى تۆفاندن، تيرۆر له‌ هه‌ریمی کوردستان، داوا له‌ سەرۆکايه‌تى پەرلەمان ده‌کەم داوا بکات ئەندامان، نوينه‌رانى لیژنه‌ى ناوخۆ ئاماده بن له‌سه‌ر مینه‌سه له‌ گه‌لمان دا، زۆر سوپاس.

بەرپز د. ارسلان بايز/ سەرۆکی پەرلەمان:

نوينه‌رى لیژنه‌ى ناوخۆ فەرموون بۇ سەر سه‌کۆى لیژنه‌کان، فەرموو په‌یمان خان.

بەرپز په‌یمان عزالدین:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

پیش ئهوهى كه ئەندامانى پەرلەمان قسە بكەن، خەلەلێك لەوهدا ھەبە، لە دەستپێكى ياساكەدا ھاتوو دەلى/ بە ژمارەى ياسايى ئەندامانى پەرلەمان پيشكەش كراوە، دواى لە پرۆژە ياساكەدا دەلى/ ئەو پرۆژەى ئەنجومەنى وەزيرانە پيشكەشى پەرلەمان كراوە، كه ئەو بەراستى ئىزدىواچىبەتى، يەنى ئىمە نازانين ئەو ئەندامانى پەرلەمان ئىمەين داوامان كە ئەو تەمدید بكرى؟ يان حكومەتە داواى كە ئەو پەرلەمانى پيشتر ھۆكارەكانى پيشتر ھۆكارەكانى دەرجواندى لەگەڵ نەبە، ئەو دوو خەلەلە، پىمواى رېگر دەبى يان پىويستى بە تەوزىح ھەبە لەوهدا كه ئىمە بچىنە ناو موناھەشەكانەو، چونكە ئەھمىيەتى موناھەشە نابى، كه تۆ نەزانى ھۆبەكانى درىژ كەرنەو ئەو چىبە؟ ھۆبەكانى دەرجواندى ئەو ياسايە، سوپاس.

بەرپز د. ارسلان بايز/ سەرۆكى پەرلەمان:
فەرموو كاك عەونى.

بەرپز عونى كمال سعید بەزاز:
بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەو لە راپۆرتەكەدا ھاتوو وازحە، خو ئىمە وتوو مانە، وەلەو ھەلەبەكى چاپى يە، كه بە ژمارەى ياسايى پيشكەش كراوە، وەلەو پرۆژەى تریش پيشكەش كراوە، بەلام ئەگەر تىبىنى ئەو بەكەين ئىشارەتەمان داو بە دانىشتنەكە، لە دانىشتنى ژمارە 23 رۆژى 2012/6/7، وانا خویندەنەو يەكەمى بۆ كرا ئەو پرۆژەبە كه لەلایەن ئەنجومەنى وەزيرانەو پيشكەش كراوە، بۆ سەرۆكايەتى پەرلەمانى كوردستان، بە ھاوپىچ پرۆژە ياساى درىژ كەرنەو كار كەرن بە ياساى بەرەنگار بوونەو تىرۆر ژمارەى 3ى سالى 2006 بۆ ماوەى دوو سال بۆتان دەنرىن كه لە كۆبوونەو ئەنجومەنى وەزيران پەسند كراوە، بە مەبەستى خستە بەردەستى پەرلەمان بۆ برپاردان لەسەرى، لەگەڵ رېژدا.

بەرپز اسماعیل محمود عبدالله:
بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

بۆ/ سەرۆكايەتى پەرلەمانى كوردستان-عیراق

بابەت/ راپۆرتى ھاوبەش

ھەردوو لیژنەى كاروبارى ياسايى و لیژنەى ناوحو و ئاسایش و ئەنجومەنە خوچىبەكان لە رۆژى 17ى جۆزەردانى 2712ى كوردی بەرامبەر بە 2012/6/7ى زاینى كۆبوونەو بۆ دىراسەت كەرنى پرۆژە ياساى درىژ كەرنەو ياساى لە ناو بردنى تىرۆرى ژمارە 3ى سالى 2006 لە ھەرىمى كوردستان-عیراق كه لەلایەن ژمارەى ياسايى ئەندامانى پەرلەمانەو پيشكەش كراوە، لە دواى خویندەنەو يەكەمى لە پەرلەمان لە دانىشتنى ئاسايى ژمارە 23 لە 2012/6/7 رەوانەى لیژنە پەيوەندىدارەكان كراوە، دواى گفتوگو و

تاوتوئى كىردن ھەردوو لىژنە پىشتىگىرى پرۇژەكە دەكەن ۋەك ئەۋەدى لە ھۆكۈمەتتە ھاتوۋە، تىكايە ئاگادارى بىھەرموون و ئەسلى پرۇژەكە و راپۇرتى ھاۋبەش لەو بارەيەۋە بىخىنە بەردەم پەرلەمان بۇ دەنگدان. لەگەل رېزىمان.

بەرپىز عونى كمال سەيد بەزاز:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

ماددەى يەكەمى پرۇژەكە بەم شىۋەيەيە:

كاركردن بە ھۆكۈمەكانى ياساى بەرەنگار بونەۋە تىرۇر ژمارە 3ى سالى 2006 لە بەروارى 2012/7/16 دريژ دەكرىتەۋە بۇ ماۋەى دوو سالى تر.

بەرپىز د.ارسلان بايز اسماعيل / سەرۋكى پەرلەمان:

ئىستا ئەو ماددەيە كە بە كوردى خويىندرايەۋە دەربارەى بەرەنگار بونەۋە تىرۇر، تىكايە كى دەيەۋى قسەى لەسەر بىكات با ناۋى بنووسىن؟ ئەم بەرپىزانە ناۋيان نووسراۋە: كاك سىمىر سلىم، كاك نەرىمان عبدالله، كاك شىرزاڧ حافظ، مامۇستا فەرمان عزالدين، پەيمان خان، فىان خان، كاك عبدالله مەلا نورى، كاك سەرھەنگ، سەرگول خان، كاك ھەمە سەيد، حاجى بىلال، ئاۋاز خان، ئاشتى خان، كاك كاردۇ، كاك اسماعيل، سۇزان خان، ئەفەين خان، كاك ئارام، كاك شقان، د.أحمد ۋەرتى، مامۇستا عمر عبدالعزىز، كاك سىمىر فەرموۋ.

بەرپىز سىمىر سلىم امين بەگ:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ياساى ژمارە 3ى سالى 2006، لە راستىدا كۆمەللى سەرنىم ھەيە لەسەرى كە پىشنىارەكە باسى دريژكردنەۋە و تەمىدە، يەكەم ديارە ھەموو كەسلىك دزى مەسەلەى ئىرھاب و ترس و تۇقاندن و بلاۋكردنەۋە ئەو حالەتەيە، مولاھەزەى يەكەم ئەۋەيە ئەم ياسايە لە دۇخىكى سىياسى و ئەمنى دا نووسراۋە ئەو دۇخە ئىستا تىپەرىۋە، دۇخە سىياسىيەكە و دۇخە ئەمنىيەكە كاريگەرى زۇرى بوۋە لەسەر ناۋەرۋكى ياساكە و لەسەر ئىستىھداڧ كىردنى سەرچاۋەكانى تۇقاندن و لەسەر شىۋازى ئىستىخداڧ و بەكارھىنانى ياساكە، چ لە مەھاكىم دا بى، چ لە واقىعى تەتبىق كىردن دا بىت، بۇيە من تىبىنى يەكەم ئەۋەيە ئىمە جارىكى تر دەست بىكەين بە ھەمواركردنەۋەى ناۋەرۋكى ياساكە ئەگەر دريژ دەكرىتەۋە، بىگونجىنەن لەگەل ئەو دۇخە سىياسىيەى كە ئىستا لەبەردەمماندايە، لەگەل ئەو ئاراستە سىياسىيەى كە كوردستان بەرەۋ رۋوى دەبىتەۋە، رۋوبەرۋوى دەبىتەۋە، ئەۋى كە سەيرى ئاراستە سىياسىيەكە دەكەى بەرەۋ رۋوى حالەتلىكى تىرۇر و تۇقاندن و ئەو حالەتە نابىنەۋە، چۈنكە خودى پرۇژەى ئىرھاب لە رۇژھەلاتى ناۋەرۋاست دا شكىستى خواردوۋە بە تايبەت لە دۋاى ئەو شۇرپانەى لە جىھانى عەرەبى دا رۋويان داۋە، مەشروۋى ئىرھاب و تۇقاندن بەرەۋ رۋوى فەشەلىكى گەۋرە رۇيشتوۋە، ئىمە مادام ئامازەكانى بەرەۋ موستەقبەل بوون و ئىمە ئىستاش ئەۋە نىە، من پىشنىار دەكەم جارىكى تر ئەگەر قسە لەسەر ئەم ياسايە

بكریتتهوه ناومرۇكەكەى دارپژینەوه، ئەوه خالى يەكەم، خالى دووم/ مەصادرى ئىرهاب كە لە ياساكەدا ئىستىھداڧ كراوه لە راستى دا قسەيەك لەسەر ئەو مەصدەرانهى تريش بكةين كە لە ناو ياساكە نامازەى پى نەكراوه، هيچ كاتيك پرووبەرپوو بوونەوهى ئىرهاب پاساو نادات بە خولقاندنى جەويكى ئىرهابى، هيچ كاتيك پرووبەرپوو بوونەوهى ئىرهاب، پرووبەرپوو بوونەوهى ترس و بيم پاساو نادا بەوهى بە هوى بە ناوى پرووبەرپوو بوونەوهى ترس و بيمهوه ترس و بيم ئىنتاج بكةين لە كۆمەلگادا، ئىرهابيكي تر ئىنتاج بكةين، ئىرهابەكە نەفسى بى، فكرى بى، سياسى بى، ياخود ئەمنى بى، هەر كاميك لەوانە بى هەر ئىرهابە، لە كۆمەلگاي ئيمەدا لە چەند سالى رابردودا بە ناوى پرووبەرپوو بوونەوهى ئىرهابەوه كەش و هەوايەكى ترس و بيم، كەش و هەوايەكى مەترسیدار، كەش و هەوايەكى ئىرهابى نەفسى و سايكولۇژى لەم ولاتەدا دروست بووه كاريگەرى لەسەر نازادى هاوولاتيان بووه، كاريگەرى لەسەر نارامى دەررونى هاوولاتيان بووه، كاريگەرىشى لەسەر نارامى كۆمەلایەتى كۆمەلگەى كوردى بووه، دەبى ئەوهش يەكيك بى لەو خالانە فيعلەن لە ياساكەدا سەرچاوهكانى ئىنتاج كردنى ئىرهاب، سەرچاوهكانى ئىنتاج كردنى ترس و بيم لەسەر دلى هاوولاتيان دەبى لەم ياسايە بە جاريك هوى سەرچاوهكان نامازەى پى بكةينهوه، كە پيموايە خەلەليكى گوره ليرەدا نامازەى پى دەكرى، زەقتەر دەيلىم، صەراحتەر دەيلىم لە راستیدا...

بەرپژ د.ارسلان بايز اسماعيل / سەرۇكى پەرلەمان:

با قسەى خوى بكات، تكايە با قسەى خوى بكات، رېگە بدەن پەرلەمانتارە با قسەى خوى بكات، فەرموو.

بەرپژ سمير سليم امين بەگ:

بەرپژ سەرۇكى پەرلەمان.

خالى ئەخىرم/ ئىستىفتاء تەتبىقى قەوانىنە لە ناو مەحاكم دا، كە جارى پيشوش لەو مەوزووعە لە مەسەلەى ياساي لىبووردنى گشتى دا نامازە بەوه درا كە لىبووردنەكە تۆزىك فراوانتر بكرى بۇ ئەوانەى كە مەوهريت نين نە لە مۆتەفەجيرات، نە لە قەتل دا، واتا جەريمەى قەتل و تەفجىر لە زىممەيان دا نىه، دەگونجى شتىكى تر بكرى، ئەوهش يەكيكە لەو مەوزوعانەى كە ليرە دەبى فيعلەن قسەى لەسەر بكرى، چونكە موفرداتى قانونەكە لە نووسىنى مەقالەيەكەوه هەتا گوئى گرتن بۇ رادىو ئەگەر شتى ترى تيا نامازە كراوه، من يەك نمونە عەرزى جەنابتان دەكەم، لە مەوزووعى پرووداوكانى 17ى شوبات دا تەبىيعى مەوهريت هەيە، موحەريز هەيە، موقەصير هەيە، بەلام دادگاكان نەيانتوانى لە مەوزووعى پرووداوهكانى 17ى شوبات دا نە ئەوانەى مەوهريت بە قەتل، نە ئەوانەى موحەريزن، مۆتەهەمن بە تەحريز، نە ئەوانەى بە تەقصير مۆتەهەمن جاريكى تر لە ئەجھيزەى ئەمنى نەمانتوانى بيكەين، بۇچى؟ چونكە لە مەوزووعى ئىستىخدامى قەوانين بۇ موحاكەمە كردن و بۇ لىپپىچينەوه لەو سى لايەنانە، ئيمە دلتيا نەبووين لە مەحاكم لە دەفەرى سلیمانى دا، لەبەر دلتيا نەبوون لە مەسەلەى مەحاكم، لەبەر دلتيا نەبوون لە شىوازى ئىستىخدام و تەتبىقى قەوانينەكان، مەسەلەى لىپپىچينەوه لە مەوهريت، لە

دا كە لە برەو دا نەبوو، لەوانەىە پېيوست بووبى، بەلام لەگەل ئەوئەش دا بەراستى بەند و ناوەرۆك و پرىنسىپەكانى ناو ئەو ياسايە كە هاتوو بە دەق، بەراستى دەست گرانەوئەىەكى زۆر رەهاى موتلهقى داو بە هەموو دەزگاكاني هەوالگري و دەزگاكاني پۇليس بە ئارەزووى خۇيان چى بكەن بيكەن، بۇيە بەراستى ئەو قۇناغە تىپەرپو، ئيمە پېيوست دەكات پىداچوونەوئەىەك بكەين بەم ياسايە، ئەم ياسايە بەراستى من پىموايە هەريمى كوردستان ئىستا لە بارودۇخىكى ئەمنى وەها دايە گۆرانكارىيەكى گەورەى فيكرى، ئايدىلوجى هاتوو بەسەر هەموو ناوچەكەدا، بۇيە پېيوست دەكات ئيمەش بە هەمان شىو هاتەريبين لەگەل ئەو گۆرانكارىيانە بەراستى ياساكانىشمان بگونجىنين، هەروەها ئەم ياسايە كە هاتۆتە پەرلەمانى كوردستانەو پېيوست بوو بەراستى ئەسبابى موجبەى هەبوايە، بە ئيمەيان بوتايە ئەسبابەكەى چيە؟ ئيمە داواى دەكەين تەمدىد بكرىتەو، ئايا حكومەت كە ئەم ياسايەى ناردوو بە ئيمە نابى ئەسبابەكەى بە ئيمە بلئى؟ بۇچى تەمدىدى دەكەينەو؟ هۆكارەكەى چيە؟ رېژەى تىرۆرىستى چيە لەم ولاتە؟ چ پېيوست دەكات چ بگرينە بەر؟ بەم ياسايە چى كراو، چ گۆرانكارى كراو؟ چەند توانراوە موکافەحەى تىرۆرى پى بكرى؟ بۇ نموونە ئيمە لە سالى 2010 لە كاتىك دا كە ئەم ياسايەمان تەمدىد كردهو، ئەسبابى موجبەى لەگەل بوو، كە هاتبوو هۆكارىكى دابوو بە دەستى پەرلەمانتارەو كە پشتگىرى لى بكات، بۇ نموونە دەلئى/ (لبقاء الأسباب التي تجعل من استمرار تطبيق أحكام هذا القانون) يەنى هاتبوو، هۆكارىكى دابوو، بەراستى ئيمە بە چ مەنتىقىك؟ چ مەنتىقىك هەىە دەنگ بدەين بە درىژ كرنەو و كار پىكردى ياسايەك كە بە بى ئەوئەى هۆكارەكانى بزائين؟ بۇ؟ ئەم ياسايە لەو ماوئەىەكى كە هەبوو ئيمە وەكو هەريمى كوردستان رېژەى چەندىك سوودمان لى ببنيو؟ ئايا هۆكارەكانى ئەم ياسايەىە كە كارى تىرۆرىستى لە هەريمى كوردستان كەم بووئەوئەىان موکافەحە كراو تا راددەىەكى زۆر، كە ئەو كارىكە بەراستى جىگای دەستخۆشى يە لە هەريمى كوردستان بەو شىو بىت، يان وەكو ئەو هەولە تىرۆرىستانەى پووچەل كراوئەتەو، چەندىكن؟ چەند كەسى تىرۆرىست گىراو بەم ياسايە؟ رېگرى كراو لە كارى تىكدرانە و تىرۆرىستى؟ يان دەبوايە هىچ نەبى بەرپىز وەزىرى ناوخۆ يان لىپرسراوى دەزگاكاني هەوالگري لە هەريمى كوردستان چى ئەنجومەنى ئاسايش بى؟ چى دەزگای ئاسايش بى دەبوايە لىرە تەواچوديان هەبوايە، وەكو هەر ياسايەكى تايبەتمەند بە خۇيان، مەنتىقىكيان بە ئيمە بوتايە كە بۇچى؟ ئايا ئەو ئەسبابانەى كە لە 2006هەو هەىە تا ئىستا باقى يە لە هەريمى كوردستان؟ كە ئەم ياسايە وەكو خۆى بەيلينەو، پېيوستە كە تەعدىلى بكەين؟ يان وەكو خۆى بى؟ ئەگەر وەكو خۆى بى بۇ هەموو بىرگە و ماددەكانى بەراستى زۆر قاسى يە، لە راددە بەدەرە، ئەگەر بىت و وەكو خۆى جىبەجىبى بكەى من پىموايە كەم كەسىك دەتوانى لىى بچىتە دەرەو، يەنى بۇ نموونە لە يەكىك لە ماددەكان دا، لە ماددەى سى دەلئى/ ئەوانە حوكمى هەتا هەتايى دەدرين، يەك/ تىكدان، پرووئاندىن، لە كەلك خستىن، يان زيان گەياندىن بە تەواوى، يان بەشىك لە تەلار و دامەزراو و سامانى گشتى، يان ئەو تايبەتايانەى تەرخان كراون بۇ فەرمانگە و بەرژەوندىيە حكومىيەكان، بۇ دەزگا گشتىيەكان، بۇ بارەگای ئەو حىزب و يان ئەو كۆمەلانەى

که به یاسا ناسراون، هتد. یهعنی ئەگەر ئەووە جیبهجی بکهین بهراستی سووتانی نالیا دهچپته کاری تیرۆریستییهوه، رادیۆکان، تەلهفزیۆنەکان، کەنالهکان، بارهگاگانی گۆران، بارهگاگانی یهگگرتوو له زاخۆ، زۆریه زۆری ئەو بارهگانهی که له شوپنهکانی، یهعنی بهم یاسایه دهبی تهعامولی لهگهڵ دا بکهی، بویه ئەووە بهراستی ئەم یاسایه پیویست دهکات ئیلغا بکری، یان تهعدیل بکری بهو شیوهیهی که لهگهڵ مهنتیقی سهردهمهکهدا بگونجی، زۆر سوپاس.

بهپێز د. ارسلان بايز/سهروکی پههلهمان:

كاك شيرزاد، فهرموو.

بهپێز شيرزاد عبدالهحافظ:

بهپێز سهروکی پههلهمان.

وهلا من جارێ له پيش دا رهخنهيهكم بهراستی له سهروكايهتی ههيه به تايبهتی جهنابی سهروك، لهو پرۆژه یاسایهی به کریدانی خانووکه یان ههندی تهحهیوزم بهراستی بینی بهلایهك دا بروات، یهکیان ئەووە بوو که بۆ ماوهی ساڵهکه که تهنجیل کرا 52 دهنگ بوو به بهتی، بهلام بۆ نهخیر نهتخسته دهنگدانهوه، بهس بۆ ئەوهی ئیستا، ئەوهی نهخیر جار که خرایه دهنگدانهوه، بهتی و نهخیرت دانا، بهتی یهکه 53 دهنگ بوو، نهخیرهکه 23 بوو، که (48)هکه زۆر نزیکتر بوو له، نزیکه لهوهی که بهتی بی یان نهخیر، دهباویه ئەوهشت خستایه دهنگدانهوه، لهبهر ئەوه جاریکی تر به هیوام ئەوها بی، یهعنی ههر جار تهواوونهکه ههبی، دووهم/ لیژنهی ناوخۆ باسی ئەوهی کرد که راپۆرتەکان حازره، بهلام بهداخهوه ئەوهی تریان وهکو لیژنهی یاسایی ئیمزاکانی تیا نیه، که ئیمزاکان تهحهفوزی تیا به و شتی تیا به، که حهقی وابوو ئەو ئەندامه بهپێزان ههمووی ئەوه ببینن که کی تهحهفوزی لهسهه چیه ههیه؟ چونکه من لییره که قسه دهکهم دیاره تهحهفوزیکم لهسهه راپۆرتەکه ههیه، راپۆرتی لیژنهی ناوخۆ ههیه، دووهم، بیینهوه سهه نهصلی مهسهلهکه که تیرۆره، تهبعهن من ویرای دهستخوشیم بهراستی بۆ ئاسایشی ههریمی کوردستان، که ماوهیهکی زۆر زۆره نه تهقینهوهیهك، نه کوشتنی، نه برینتی، نه ههچ شتیك لهو ولاتهی ئیمهدا نهبووه، بویه ئاسایش، ئیمه له ههموو لیژنهکان، لیژنهی ناوخۆ ههموو ساڵهکان باسی ئەوهمان کردوو، تهئکیدمان لهوه کردۆتهوه که ئاسایش ئیوه چیتان بوئ بوتانمان جیبهجی کردوون، ههچ پارهمان لی نهگرتوونهتهوه، ئەوهی خۆیان داویان کردوو به تهواوی کردوومانه، لهبهر ئەوهی ئیشهکانیانمان بینیوه، ههستمان کردوو ئیشهکانیان باشه، بویه ئاسایش ئەگەر بتوانی ئەو ئیشه له ههریمی کوردستان دا بکات، ئاسایش بتوانی ئەمن و ئاسایشمان بۆ بینیت، ئاسایش بتوانی ئەوهی کردوویتی تا ئیستا بهردهوام بی، ئیمه دژه تیرۆرمان بۆ چی یه؟ ئاسایش ههر ئەوه دهکات که دژه تیرۆر دهیکات، پیموایه باشتر ئیش دهکات، چونکه دژه تیرۆر رهنگه له ههندی کات دا ههندی شت بکات که زۆر وازح نهبی وهکو ئەوهی هی ئاسایش وازحه و به ناشکرا پیمان دهلی، لهبهر ئەوه من بهراستی داواي ئەوه دهکهم نامهوی زۆر درێژهی بدهمی، داواي ئەوه دهکهم که

دژە تیرۆر ئە یاسایە لە بنێر دا نەمیئێ، چونکە وەختەکەشی بەسەرچوووە وەك ئەووی هەندی برادر
باسیان کرد، زۆر سوپاس.

بەرپێز د. ارسلان بايز/ سەرۆکی پەرلەمان:

مامۆستا فەرمان، فەرموو.

بەرپێز فەرمان عزالدین:

بەرپێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەرپێز زۆری قسەکانم هاوکارانم کردیان، جارێ لەگەڵ برێگە بە برێگە قسەکانی مامۆستا سمیر
دام، برێگە بە برێگە، وشە بە وشەشی، بۆ تەئکیدێ قسەکانی، بەئێ، تەنها شتێک ئێمە لە هەرێمی کوردستان
کە شانازی پێوە دەکەین بەرپێز پاراستنی ئاسایش و جێگیرى ئاسایش، ئێمە لە هەرێمی کوردستان کە
ئاسایشی جێگیرمان هەبێ، لەو کۆمەڵە تیرۆریستانەى کە لە وڵاتان و ناوچەکاندا لە هەرێمی کوردستان دا
نەبێت، بەرپێز ئەو جێگای دەستخۆشی و شانازی یە بۆ هێزەکانی ئاسایش کە لە هەرێم دا هەیه، بۆیە
من پشتگیری لە هاوکارم کاک نەریمانیش دەکەم هەر لەبەرەت دا ئەو یاسایە ئیلافا بکریتەو، بەرپێز
پێویستیمان پێی نیە، لەبەر ئەو ئاسایشی هەرێم جێگیر، پاشان پاش ئیلافا کردنەوێ ئەو یاسایە بەرپێز
دەبێ هەوێ ئەو بەدەین دەزگاکانی ڕاگەیانندن لە مامۆستای مزگەوتەکان، لە خۆبەندەکان هەوێ ئەو
بەدەین بەرپێز ئاسایش خۆشەویست بکەینەو لای کۆمەڵگا، بەرپێز لەبەر ئەو ئیستا ئاسایش هەر
هەموومان دەزانین بە چاویک تەماشای دەکری کە شیوەیەکی تۆقاندنی هەیه لە کۆمەڵگا، کەس بە چاوی
خۆشەویست تەماشای ئاسایش ناکات، لەگەڵ ئەو هەموو چاکەى کە هەیهتی، بۆ ئەو هەموو پاراستنی
ئاسایش، زۆر سوپاس.

بەرپێز د. ارسلان بايز/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو رەئى خۆتە مامۆستا، چونکە ئاسایش کە تۆ ئەو هەموو مەدەحی دەکەى، چۆن خۆشەویست نیە
کەواتە؟ پەیمان خان، فەرموو.

بەرپێز پەیمان عزالدین:

بەرپێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێش ئەوێ من لەسەر ئەو قسە بکەم، حەز دەکەم ئاماژە بە دوو خال بکەم، یەکەمیان/ مەسەلەى
نەبوونی راپۆرت لەمەردا، بەدرپێزایی برێگەکانی ئەمەرو، لەگەڵ ئەوێ کە ئێمە لە جەنابتەووە بیستمان
ئەولەویەت بۆ پرۆژەى حکومەتە کە ئەو هێچ پشٹیوانییەکی قانونی نیە، لە پەیرەوی ناوخوا ئاماژەى
بۆ نەکرەو، بەلام پێ دەچێ ئەوێش ببێ بە عورفێک تەنانەت ئەوپرۆژانەى کە لە حکومەتەووە لێژنە
پەيوەندیدارەکان راپۆرتیشی لەسەر ئامادە نەکەن، بۆ ئەوێ لەبەردەمی ئێمەدا بێ بزانی لێژنە
پەيوەندیدارەکان رەئیان لەسەر ئەو پرۆژەى حکومەت چیه؟ وەکو ئەوێ کە لەمەدا هەیه، بە تەنیا
عەزبان کردۆتەووە وەکو عەرز کە سۆزان خانیش پێشتر لە برێگەکانی تردا ئەو رەخنەیهى گرت، فیعلەن

رەئىيەتىكى وازىچ، يان راپۇرتىيىكى وازىچمان نەبوو لە ھىچ بىرگەيەكى ئەمىرۇدا، خالىيىكى تر مەسەلەى دىسانەوہ خالىيىكى پەيپەھوى ناوخۇ كە پەيپەھوى ناوخۇ ماف دەدا بە ئەندامى پەرلەمان ھەر قەسەيەكى ھەبىت، ھەر بىر راپەكى ھەبىت بە بى ئەوہى بلى ئەو بىر و راپە چۇنە يان چۇن نىە، مافىشى نەداوہ نەبە ئەندامى پەرلەمان، نە بە سەرۇكى پەرلەمان كە رەئىيەكەى بسىپتەوہ لە پىرۇتۇكۇلدا، ھىوادارم پەچاوى ئەوہ بىكەن جەنابتان، من دىمە سەر رەئى خۇم لەسەر درىژ كىرەنەوہى ئەم پىرۇژە ياسايە، ئەم پىرۇژە ياسايە دوو دىوى ھەيە، يەككە لەو ياسانەى كە دوو مەترسى ھەيە، دوو مەترسى تەزادى ھەيە لەگەل يەك دا، يەككىيان لە مەترسىيەكان ئەوہىە كە مەترسى ھەموومانە لە تىرۇر، با بلىين بلاو بوونەوہى تىرۇر و تەشەنە كىرنى تىرۇر كە ئەوہ ترسى ھەموو يەككە لە ئىمە بە دەسەلات و ئۆپۇزسىيۇنەوہ، ترسى ھەموو ھاوالاتىيەكە، ھەقى ئىمەشە وەكو ئەندامى پەرلەمان توندىرتىن رىگە و ياسا بىگىرنە بەر بۇ رىگىرتن لە تىرۇر، بەلام ئەوہ پىويستى بە روون كىرەنەوہ ھەيە، وەكو ھاوكارانم باسىان كىرد، جيا لەوہى كە من لە بىدايەت دا بە نوقتەى نىزام وەم، ئەم درىژ كىرەنەوہىە ھۆيەكانى دەرچوواندىنى لەگەل دا نىە، كە ھۆيەكانى دەرچوواندىن ئەوہ دەختە بەردەمى ئىمە، مەترسىيەكەمان دەرپەيىنئەوہ، ئايا ئەو مەترسىيەى كە ئىمە ھەمانە بەردەوامە، تىرۇر لەو ئاستەدايە، وەكو كاك نەرىمان ئامازەى پىكىرد مەفرووز بوو لە رىي لايەنى پەيوەندىداروہ وەزىرى ناوخۇ ئەولايەنانەى كە پەيوەندىدارن ئىمە داتايەكمان لەبەردەم دا بى، ھەتاكو ئىستا ئەم ياسايە تەوانىويەتى چەند حالەتى پى كۇنترۇل بىرى، چەند كەس بەمە دەستگىر كراوہ؟ چەند ئەمنىيەتى ھەرىمى كوردستانى پاراستوہ؟ كە ئەو دىويىكى مەترسىيەكەيە بەراستى روون نىە بۇ ئىمە، بە ھىچ شۆيەك نازانىن، دىويىكى ترى مەترسى بەكارھىنانى ئەم ياسايەيە بۇ دژى با بلىين ئەو ئامانجەى كە ياساكەى پى دەرچويناوہ، ئەوہش دىسانەوہ پىويست بوو لىژنەى ناوخۇ لەپاۋرتەكەيانداو لىژنەى ياسا كە لىژنەى پەيوەندىدارن لە راپۇرتياندا ئەو خەتەريانە بىخەنە بەرچاوى ئىمە كە ئەم ياسايە خراب بەكار ھىنراوہ، يان خراب بەكار نەھىنراوہ، پەيوەندىيان بە ھەموو ئەو لايەنانە بىردايە كە لە ئەنجامى ئەم ياسايە رووبەرووى مەترسى بوونەتەوہ، بۇ ئەوہى چونكە ئەوہ ياسايەكى ھەتا ختورەتەكەى وەكو مەسەلەى بەكىردانى با بلىين خانووبەرەش نىە، چونكە ئەوہ مەترسىيەكەى لەسەر سەلامەتى ھەموو تاككە لە ھەرىمى كوردستان دا، ئەگەر بە مەترسى يەكەم بەكار بەيىرى كە خودى تىرۇر خۇيەتى، يان ئەگەر بە مەترسى دووہم بەكاربەيىرى كە خراب بەكارھىنانى ئەم ياسايەيە لە دژى ئازادىيەكانى ھاوالاتىە، كە ئەوہ مەترسىيەكە ھەموومان ھەقىمان ھەيە گومانى لەسەر دابىين، پىرسىارى لەسەر بىكەين، بابەتتىكى تر كە من لەمەدا ھەز دەكەم قەسەى لەسەر بىكەم، ياسا شەن نىە ماناكەى لە دلى شاعىردا بى، ياسا پىويستى بە دەربرىن ھەيە، پىويستى بەوہ ھەيە كە ئىمە بزانىن بە فىەلى ئەم درىژ كىرەنەوہىە فىەلەن ھى ئەوہىە كە ئىمە ئەو ھەموو دام و دەزگايەى كە نازانىن لە ياساكەدا، گىرفتتىكى ياساكە ئەوہىە كە چ دەزگايەك بەرپىرسە لە جىبەجى كىرنى ئەم ياسايە، لە كاتىك دا كە دەزانىن بىجگە لە دەزگاكانى ئاسايش، چەندىن دەزگاي تر ھەيە كە ھەتا ئىستا گومانمان ھەيە لە قانونى بوون، يان لە قانونى نەبوونىان، ئەم

ياسايه جيبهجي دهكهن، لهو كاته دا كه تو گومانت ههبي له قانوني بوون يان قانوني نه بووني دهزگابهك، چون زهمانه تي نه وه دهكهي كه نه ياسايه وهكو خوي بهكار دهينييه وه؟ بو مهترسي دووم بهكاري نههيني، كه من نامازهم پي كرد، له حكومه تي ههريمي كوردستانا به پي دوا نامارهكاني بودجه ي نامسال كه به وه شهوه كه داوا كراوه بو موه زهفين، له ههريمي كوردستان دا (667849) شهس سه د و شهست و ههوت ههزار و ههشت سه د و چل و نو فهرمانبهر ههيه، لهو ژمارهيه (267250) يان هي وهزارتي ناوخو، پيشمه رگه، ناسايشه، باشه نيمه نه م هه مووه مان ههيه بو نهو سي دهزگا گرنگه، مه فرووزه جگه له وانه دهزگاي ترش ههيه كه نه ياسايه جيبهجي دهكات، فيعلن بويه نه وهنده زوره مه فرووزه ته حصيل حاصل نه وه بي، نهو ژمارهيه بويه نه وهنده زوره كه نه تيجه كه ي نهو شانازييه كه نيمه دهيكهين، نه من و ناسايش بهرقه راره، به ردهوام دريژ كرده وي نه ياسايه زور ته زاد و ناكوكه، له گه ل نهو شانازييه ي كه نيمه دهيكهين، كه واته نه صل نه وهيه نيمه دهبي يان شانازييه كه مان بسرينه وه، بليين و نيعتيراف بكهين به وي كه نه من و ناسايش ههريمي كوردستان له مهترسي دايه، نه منييه تي هاوولاتي كورد و ههريمي كوردستان له مهترسي دايه، بويه پيوستمان به دريژ كرده وي نه ياسايه ههيه، نه گه ر نا شانازي كردن، دريژ كرده وي نه ياسايه پوچهل دهكات وه، بويه من داواكارم له بهر نه وي هاوولاتي نهو ههريمه، دهزانه نه من و ناسايش له هه موو بواره كاني تر زياتر بهرقه راره، بويه داوا دهكهم كه نه ياسايه نيلاغا بكرتته وه، سوپاس.

بهريژ د. ارسلان بايز اسماعيل / سهروكي په رله مان:

فيان خان، فهرموو.

بهريژ فيان عبدالرحيم:

بهريژ سهروكي په رله مان.

دياره من پشتيواني نهو رايه دهكهم كه نهو ياسايه پيوست به وه ناكات له نه مرپوي واقعي ههريمي كوردستان دا جاريكي تر نيمه دريژي بكهينه وه، چونكه له كاتي دهرچواندني ياساكه ته نها بو دوو سال بووه، له سالي 2006 بو دوو سال بووه، نيمه ناكري تو له سه ر كو مه لي داتا و نامار و راپورت و وهزارته په يوه نديداره كان كه تايبه تمه ندن به پاراستني نه من و ناسايش له ههريمي كوردستان دا، تو ده بيت نهو ياسايانه ي كه جاريكي تر دهنيرديت بو په رله مان و داواي دريژ كرده وي ياخود هه مواركردني دهكريت، تو بي پشت ببهستي بهم داتايانه، نيا نهو ياسايه ي كه پيشتر تو دهرت كرده وه، نهو كه ليته ي كه داوا كراوه پي پر بكرتته وه، پي پر كرده وته وه؟ نيا نهو نامانج و هه ده فه ي كه له ياساكه دا دهرچوينراوه توانوييه تي نه گه ر بو كه ميكيش بيت، توانوييه تي مه هامه كه ي خوي به جي بگه يه ني؟ دياره ني مه هه موو يه كيك له نه ناماني په رله مان به تايبه تي ني مه، من وهكو خوم كه له ليژنه ي مافي مرؤقم به حوكمي نه وي زوربه ي زوري نهو زيندانiane ي كه تايبه تمه نند بووه به نهركي ني مه، به سه ر كرده وي ني مه كه سهرداني نهو زيندانiane مان كرده وه، بو؟ له بهر نه وي له ژير سايه ي نه ياسايه ي كه دهرچويندراوه

كۆمەللىك پېشىلكارى دەرھەق بە مافى ژمارەبەكى زۆرى ھاووللاتيان كراو، جا ئەم پېشىلكارى يە بە بۆنەى كۆمەللىك بىر و ڤاى سىياسىيەو بووبى، ياخود بە بۆنەى كۆمەللىك گومان بووبىت، كە خەلگانى تر ھەلىان چىبىت لەسەرى، ژمارەبەكى زۆرى ھاووللاتيمان ھەيە بە ھۆى ئەم گومانانەو ھە زىندانەكانى ئاسايش لە ماوھى چەندىن ساڭە ماونەتەو، كە تۆ نەتوانى ياسايەك بۆ چارەسەر كىردنى كۆمەللىك كېشە لە ھەرىمى كوردستان دا ھەبىت، چۆن دەتوانى لەسەر بىنەماى كۆمەللىك گومان پېشىلكارى جارىكى تر بىكەى بە ھەقى كۆمەللىك ھاووللاتى با بىر و رايان بۆ كۆمەللى لايەنى سىياسى ھەبووبىت؟ يەكىك لەو كېشانەى تر كە دەمەوى باسى بىكەم، ئەم ياسايە لە ئىستاي ھەرىمى كوردستان دا زەرورەتەكانى چىە؟ پېويستە بۆ ئىمە ڤوون بىكرىتەو، بۆ نەوونە من كە ئەندامى پەرلەمانم ھەرىمى كوردستان بە ئارام دەبىنم، بەلام ئەو كۆمەلە دام و دەزگايەى لە ھەرىم دا كە ئەرك و ڤوليان پاراستنى ئەمن و ئاسايشە، دەبوايە لېرە ڤاڤورتىكىان بىدايە بە ئىمە بىانوتايە ئەم مەترسىيانە لەسەر ھەرىمى كوردستان ھەيە، بۆيە پېويستە ئەم ياسايە بۆ ئەوئەندەى تر دىرېژ بىكرىتەو، بەلام ئەوھى كە خۆم تىبىنم كىردوۋە لە ھەرىمى كوردستان دا ئەو ئەمن و ئاسايشەى كە ئىمە گومانمان ھەيە لە زېر مەترسىدانى، ئەو مەترسى يە نىە، بۆيە من بە زەرورەتى نازانم جارىكى تر ئەم ياسايە دىرېژ بىكرىتەو، دواتر ئىمە لە ياساى تىرۆر دا كە دەرچوئىراوھ لە سالى 2006، نووسراوھ لەسەر ئەنجومەنى وەزىران پېويستە ئەم ياسايە جىبەجى بىكرى، بەلام ئەوھى ئىمە تىبىنيمان كىردوۋە كۆمەللى دام و دەزگاي تر كە لەوانەيە ھەندىكىان ھەبى نا ياسايى بن، رېگە پى نەدراو بن، ئەوانىش بە ھەمان شىوھ ھاتوون ئەم ياسايە بە پېشىلكارىيەو بە كۆمەل، بە بوونى كۆمەللىك پېشىلكارىيەو دەرھەق بە مافى ھاووللاتيان ئەنجاميان داو، كەواتە تۆ لېرە وەزارەتى ناوخۆمان ھەيە، دەزگاي ئاسايش، ئەنجومەنى ئاسايشمان ھەيە، ھەموو ئەوانە بە ياسا رېكخراون، ڤول و مەھام و ئەركەكانيان بە ياسا رېكخراو، ئىمە كە لە ناو وەزارەتى ناوخۆدا ئەوھمان ھەبىت كە پېويستە سەرو مال و دواتر ھەرىمى كوردستان لە ھەموو مەترسىيە دەرەكى و ناوخۆيەكان بپارىزىن، چ پېويست دەكات تۆ جارىكى تر ياسايەكى لەو شىوھە بىنيت بەسەر ھاووللاتيانى ھەرىمەكەدا جىبەجى بىكەيت كە ئەو مەترسى يە نەبىت؟ كە تۆ گومانان ھەيە ھەبىت. زۆر سوپاس.

بەرىز د.ارسلان پاپز اسماعيل / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك عبدالله مەلا نورى، فەرموو.

بەرىز عبدالله مەلا نورى:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

وئەلا من پېش ھەموو شتىك تەئكىد لە قسەيەكى پەيمان خان دەكەمەو، تەكا دەكەم بە تايبەتى جەنابتان زۆر دەست بە پەپرەوى ناوخۆو بگرن، يەئنى ھەولتى ئەو بەدەن كەمترىن پېشىل كارى بەرامبەر پەپرەوى ناوخۆ بىكرى، زۆر گىرنگىشە يەئنى سەرۆكى پەرلەمان نازادى پەرلەمانتار لە قسە كىردن بپارىزى، ئەو زۆر گىرنگە، ئەو ڤوھى كارى پەرلەمانى يە، ئەوھى كە پەپوھندى بە ئەم ياسايەو ھەيە، ياساى تىرۆر،

پرسپارەگە لێرە ئەو دەیه / ئایا ئیەمە فەراغیکی یاساییمان دەبێت لە ئەنجامی نەبوونی یاسای تیرۆردا؟ ئەگەر یاسای تیرۆرمان نەبێ ئیتر فەراغی یاسایی ھەبێ؟ ئەوەندە من قانونی عقوباتم خۆیندبیتەو، تا ئاستیکی باش قانونی عقوباتی عێراقی چارەسەری ئەو کێشەنە کردوو، یەعنی ئەگەر برادەرانی لێژنە یاسایی، ئەو کەسانە کە یاساییین و قانونی عقوباتیان خۆیندۆتەو، تا ئاستیکی باش یەعنی قانونی عقوباتی عێراقی زۆربەیی ئەو کێشەنە دەچنە خانەیی تۆفاندن و ترس و با بلیین ھێرش کردنە سەر مائی گشتی و ژیانی خەلک، ئەوانە ھەمووی لە قانونی عقوباتی عێراقی دا ھاتوو، بۆیە پێش ھەموو شتیکی، پێش ئەو دە قسە لەسەر مەترسی و خراب بەکارھێنانی یاسای تیرۆر بکەین، لە راستیدا قسە لەسەر ئەو دەیه تۆ مادام یاسایەکی ھەبێ لە قانونی عقوباتی عێراقی پێویستت بەو نە یاسایەکی تەرت ھەبێ، بە تەبەت ئەم یاسایە، من لە راستیدا دەمەوێ تەئکید لەسەر قسەیک بەکەمەو، بۆ ئەو دە زۆر درێژی نەکەمەو، لە ئەلفەو تەوگەو یە لەگەڵ قسەکانی کاک سەیر سلیم دام، وەکو خۆی، وشە بە وشە، دەمەوێ ئیزافەیکیشی بۆ بکەم چونکە ئەو خۆزگە خۆی بیکردایە، یان رەنگە ئەو ئاگای لێ نەبێ، ئەو ھەقیقەتە دەیکبێرەو، یەعنی بەرپێزان ئەو بزانن خەلک ھەبێ لە ناو دەزگای ئەمەنی دا پلەیی ئەفسەری ھەبێ، چەند کەس ناوێکانیشتان ئەگەر پێویست بوو بۆتانی دەنێرم، رەوانەیی سەرۆکایەتی پەرلەمانی دەکەم، پلەیشی ھەبێ یاسای تیرۆری بەکار ھیناوە بۆ تیرۆر کردنی خەلک، دادگاش بپاری گرتنی بۆ دەرکردوو لەبەر ئەو دەسەلاتی ھەبێ خۆی تسلیم ناکات و لەسەر کارەکی خۆیشی بەردەوام، یەعنی ئەو ھەقیقەتە، ئیلقا قەبزەکانیشتان بۆ دەھینم، کاتی خۆی دامە چەند برادەریکیش، ئەو ھەبێ، و جودی ھەبێ، بۆیە یەعنی ھەق نە ئینکاری واقیعیکی بکەین کە لەرەدوودا رەویداو، بەرپێزان ھەمووتان دەزانن ھەمووشمان ئاگامان لێیەتی، لە چەندین قوناغ و ویزگەیی جیا جیادا زیاتر بە دیوہ سلبییەکە یاسای تیرۆر وەرگراو، ئیەمە نەموونەمان لەبەر دەستە، نەموونە کە یاسای تیرۆر بە خراب بە کار ھینراو، بەلام لە ئیوہ دەپرسم کامتان نەموونەتان لەبەر دەستدایە کە یاسای تیرۆر بە دیوہ ئیجابییەکەیدا بەکار ھاتبێ؟ فەرموون داتایک بێخەنە بەردەستمان، فەرموون وەکو ئەو برادەرانی ئامازەیان پێدا کە ئیوہ داوای درێژ کردنەو دەکەن، ئەسبابی مەوجیبەمان پێ بلیین، ھۆکارە پێویستیەکانی درێژ کردنەو ئەو یاسایەمان پێ بلیین، یەعنی بۆیە منیش تەئکید لەسەر ئەو دەکەمەو بە تەواوی دزی درێژکردنەو ئەو یاسایەم، پێموا یە لە رەدوودا لە سایەیی سێبەری ئەم یاسا خرابەدا پێشیلکاری بەرامبەر بە ئازادی رۆژنامەنووسان، ئازادی خۆپیشاندان، ئازادی کاری سیاسی کراو، یەعنی ئەم یاسایە بە خراب بەکار ھاتوو، زۆر خەلکیش ھەبێ ئیستا لە سجنەکاندایە بەراستی قوربانی دەستی ئەم یاسایەن، رەنگە خەلک ھەبێ تاوانییکی کردوو یەعنی گومانی تێدا نەبێ، بەلام خەلکانیک ھەبێ دەبێ دنیای بن لە ئەنجامی نارۆشی ئەم یاسایە ئیستا قوربانی یە بەراستی، ئەو ھەقیقەتە ئیتر، ھەر تەفسیریکی بۆ ئیەم دەکری، بۆیە لەگەڵ ئەو دەم یاساکە درێژ نەکریتەو.

بەرپێز د.ارسلان بايز اسماعيل / سەرۆکی پەرلەمان:

كاك سهرههنگ، فهرموو.

بهرپز سهرههنگ فرج:

بهرپز سهرۆكى پهرلهمان.

برادهرهكان زۆر قسهيان كرد له بارهى ئەو مهوزوووه، ئەوهى كه من بمهوى بيليم ئەوهيه تهئكيد له چهند خائىك دهكهمهوه، يهكهه/ نهبوونى راپۆرت، ئيمه دهبى دان بهوهدا بنين كه ليژنهى ياسايى لهسهر ئەم بابتهش راپۆرتيكي نيه، چونكه ئەوهى لهبهر دهستى ئيمهدايه هيچى ئيمزا نهكراوه، ئيمزا كردن به واتاى نهبوونى راپۆرت، دهبى راپۆرتيكي ههبى لهسهر ئەوه، راي ليژنهى ياساييمان لهبهر دهست دا بى بهراستى، ئەوه خائى يهكهه، خائى دووهه/ تهئكيد لهسهر ئەسبابى موجيبه دهكهمهوه، هۆيهكانى دهرچواندى ئەم ياسايه، دريژ كردنهوهى ئەم ياسايه دهبى ئەسبابهكانى بزانيين، له حالتهى نهبوونى ئەوهش دا بهراستى ئەوه ناهانونى يه، شتيك كه به رهئى من دهبوويه ليژنهى ناوخۆ و ليژنهى مافى مرؤفيش بيانكردايه، دهبوويه ديراسهت و موتابهعهيهكى وردى جيبهجي كردنى ئەم ياسايانهيان بكردايه، بهرچاو رۆشنيان بخستايهته روو، يهعنى ئيمهيان بهرچاو رۆشن بكردايه، لهوهى كه ئەندامانى پهرلهمان كه ئەم ياسايه چۆن جيبهجي كراوه؟ خروقات كراوه يان نهكراوه؟ كه به راي ئيمه بهئى زيادهرپۆيى كراوه له بهكارهينانى، له جيبهجي كردنى ئەم ياسايه، دهبوويه ههموو ئەوانهيان به داتا بخستايهته بهردهمى ئيمه، ليژنهى مافى مرؤفيش راي خويان ههبوويه لهسهر جيبهجي كردنى ياساكه، پيشيلكارى كراوه به پيى ئەم ياسايه نهكراوه، به رهئى من ئەم ياسايه گرنه نيه دريژ بكرتيتهوه، بۆ؟ چونكه سهردهمى دهرچوونى ئەم ياسايه سهردهميكه تپههريوه، ئيمه دهزانيين شهري تيرۆر كه له دنيا راگهيهندرا ئيتز له دواى 11ى سهپتهمبهروهوه بوو، ئەو قوناغه رويشت، بههاتنى ئوباما كه خۆى داواى ئەوهى كرد گۆرانكارى بكرى، ئەو سهردهمه تپههري، ههتا ئيستا ويلايهته يهگرتوهوهكانى ئەمريكاش له ستراتيجى خۆى بۆ ئەو شهره ستراتيجى خۆى گۆريوه، به نهوعيكى تر تهعامول لهگهه ئەو مهسهلهيه دهكات، بۆيه ئەوه سهردهميك بوو پيموايه نالين مهترسى نهماوه، بهئى مهترسى جۆراوجۆر ههر ههيه، بهلام مهترسيهك كه ببته هۆى دريژ كردنهوهى ئەو ياسايه به برواى من نهماوه، بۆيه لهگهه دريژ كردنهوهى ياساكه نيم، ئيمه دهزگانى ناسايشمان ههيه، پۆليسمان ههيه، ئەوانه فهراغى قانونيان نيه وهكو هاوکارهكانم باسيان كرد، ئيمه ياساى عقوباتى عيراقيمان ههيه كه ههموو فهراغه قانونيهكانى بهراستى پر كردوتهوه، پيوستمان به ياساى ئيستيسناى ههيه، هيچ فهراغيك دروست نابى له حالتهى دريژ نهكردنهوهى ياساكه، سوپاس.

بهرپز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سهرۆكى پهرلهمان:

سهرگول خان، فهرموو.

بهرپز سهرگول رضا حسن:

بهرپز سهرۆكى پهرلهمان.

سەبارەت بە ياساى بەرەنگار بونەھى تىرۆر، سەرھەتا دەمەوى ئامازە بەھە بکەم كە تىرۆر ھەموومان دەزانين ئەو كەردەھە نامەشرووعە دژە مرۇفایەتییەى كە ھەموو كەسێك بە دئىيایىھە دژىھەتى، چونكە دژى بوون و ئازادى كيانى ئىنسانەكانە، بەراستى ئەو كەسەى كە ھەلدەستى بە كارى تىرۆرىستى، ئەو كەسە شۆراوھتەھە لە ھەموو بەھایەكى مرۇفایەتى، ئىمە بە تايبەتى ئىسلامىيەكان زۆرجار تىرۆر وھكو كالا بپراھە بە بالآى ئىسلامىيەكان دا، بەراستى ئىمە پىش ھەموو علمانىيەكان دژى تىرۆرىن، چونكە خۇمان قورىانى دەستى تىرۆرىن، زۆرجار ئەو تىرۆرە فىكرىيە، ئەو تىرۆرە مەعنەوىيەى كە بەرامبەر ئىسلامىيەكان كراوھ لە قۇناغىك لە قۇناغەكانى ژيانى سىياسى لە ھەرىمى كوردستان بەرامبەر ھىچ ھىزىك نەكراوھ، بۆيە ئىمە بە تەئكىد، بە دئىيایىھە دژى ھەموو كارىكى تىرۆرىستىن، ئەھدى باس دەكرى لە تەمدىد كەردنى ئەم ياسايە، راستە ئەم ياسايە لە كاتىك دا، لە قۇناغىكدا دانراوھ لە سالى 2006، ھەموومان دەزانين لە پىرۇسەى ئازادى عىراقەھە بە جۆرىك لە جۆرەكان ھەموو عىراق بەر شالۆوىكى تىرۆرىستى كەوت، پىيوست بوو لەو قۇناغە ياسايەك ھەبى بۆ ئەم بابەتە، بەلام ئىستا كە ئىمە گەيشتووينەتە سالى 2012 لە دواى تىپەربوونى ماوھىەكى زۆر بەسەر ئەم ياسايە، ئەو بانگەشانەى كە ئىمە بە دەسلەت و ئۆپۇزسىونەھە دەلئىن/ ھەرىمى كوردستان بە جۆرىك لە جۆرەكان ئاسايش و ئارامى بەرقەرارە، بە شاىھەتى ھەموومان، كەواتە ئىستا لە دواى تىپەربوونى ئەم ھەموو قۇناغە، ئىمە كە زۆرجار ئەم بانگەشانە دەبىستىن و زۆرجار وەبەرھىنەرى بىانى كە دىت ئىستىسمارى خۆى دەكات لە ھەرىمى كوردستان لەسەر ئەو بنەمايە، ناچى لە ناوھراست و باشوورى عىراق بىكات، لەسەر ئەو بنەمايەى كە لە ھەرىمى كوردستان ئاسايش بەرقەرارە، بۆيە ئەوانە ھەمووى بەلگەھو ھۆكارن لەسەر ئەھدى كە ئىمە وھكو پەرلەمانى كوردستان دەبى ئەمسال بە تايبەتى لەسەر ئەم بابەتە قسەى خۇمان ھەبى، كاتىك كە ئەم پىشنىارە لەلایەن ھكۆمەتەھە دى بۆ پەرلەمان من لەگەل ھاوکارانم ھاویرام كە دەبى ھۆكارى ئەم تەمدىدە بۆ ئىمە پروون بى، ھكۆمەتى ھەرىمى كوردستان ئايا چ خەتەرىكى ھەست پى كەردوھ؟ ئايا ئەو ئامارانەى لەبەر دەستى ئەودايە بۆ ناينىرى بۆ پەرلەمان تا ئىمە بزانىن چ شتىك ھەيە ھەپەشە لەم ھەرىمە دەكات، كە ئىمە ياساى تىرۆر تەمدىد بکەينەھە؟ كە پىموايە بە تەمدىد كەردنەھەى نىشانەى پىرسىار لەسەر ھەرىمى كوردستان دروست دەبى، ھەم لەلایەن وەبەرھىنەرەكانەھە، ھەم لەلایەن خەلكى ھەرىمى كوردستانەھە ترس و بىمەيەك دروست دەبى بەم ياسايە، ئىمە لە ھەرىمى كوردستان زۆرجار بۆ ياساكان، موناقدەشەى ياساكان بە تايبەتى ياساى سزادان ئىمە باسمان لە سزای جىگرەھە كەردوھ، بەو ئاراستە ھەنگاھو بنىين كە ئەو ياساينەى كە ئەو عقوبانەى كە لە ياساى سزادانىشدايە بە ئاراستەيەكى تر كەمى بکەينەھە سزای جىگرەھە بەدىل دابنىين، نەوھكو بىين ئەو سزايانەى كە لە ياساى تىرۆردايە كە لە ھەمووى بەراى من پىچەوانەى بنەماكانى مافى مرۇفە، كە سزای توندى تىدايە لە سىدارەدانەھە كە لەسەر بچووكترىن موھرەداتى قانونى كە ئەگەر سەير بکەين سزاكان زۆر قورسە بەرامبەر تاوانەكان، لە ھەرىمى كوردستانىش دا ئىستا ئىمە وھكو لىژنەى مافى مرۇفە لەگەل UNAMI رىكەوتووين لەسەر ئەھدى كە كۇنفرانس بکەين لەسەر

هەلپەساردنى سزاي لە سېدارەدان لە ھەرئيمى كوردستان، ياخود تەھديد كوردنى ئەو سزايە لە ھەرئيمى كوردستان، ئەوانە ھەموو ئاراستە و ھەنگاون بەرمو ئەوەى كە ئيمە ھەرئيمى كوردستان زياتر كرانه و ھەمان ھەبى بۆ پاراستنى بنەماكانى مافى مرؤف، بۆيە منيش لەگەل ئەو رايەم كە باس لەو دەكەين كە ئەم ياسايە ھەلوشيتەو، كە ئيلغا بكرى لەبەر ئەوەى برادەران باسيان لەو كە ئايا ئەگەر ھەلوشيتەو، فەراغىكى ياساييمان بۆ دروست نابى؟ جگە لەوەى كاك عبدالله باسى كورد كە ئيمە ياساي سزادانمان ھەيە، ياسايەكى تريش ھەيە لە ھەرئيمى كوردستان پيش دەرچوونى ياساي تيرۆر كارى لەسەر كراو، ياساي ژمارە (8) ى 1992 كە لە سالى 1992 دەرچوو بۆ ئىستيعمالى مۆتەفەجيرات و بۆ ئەو بابەتەنە كە پيموايە لەگەل ياساي سزادان دا بە ھەردوو كيان دەتوانن جيگەرەويەك بن بۆ ياساي تيرۆر، بۆيە منيش بە دنئيايەو لەگەل ئەو دەدام كە ئەو ياسايە ھەلوشيتەو، سوپاس.

بەرپز د. ارسلان بايز/سەرۆكى پەرلەمان:

كاك ھەمە سعید، فەرموو.

بەرپز ھەمە سعید ھەمە على:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەرەتا من پشتگيرى وتەكانى ھاوکارانم دەكەم، بەتايبەتى كاك سمير و كاك نەريمان، بەراستى تيرۆر و تيرۆريستى كاريكى زۆر قيزەوونە، تەبەعن ھەموو ئاينەكان و ھەموو بىرو باوەرەكان و ھەموو ئينسانىكى خاوەن ويژدان دزى كارى تيرۆر و تيرۆريستى يە، ئيمە ئەو پراستىيەكە لای ھەموو گەلى كوردستان كە يەكەم زەحىيە لە كورستان دا كە زەحىيەى تيرۆريستى بوو، دەستى تيرۆريستان بوو، ئيمە بووين كە شەھيد مامۆستا فؤاد چەلەبى تيرۆر كرا بەداخەو، بە دەستى تيرۆريستان، لەبەر ئەو كارى تيرۆريستى من پيموانىيە لەگەل دا بى، تيرۆريستەكانيش كاتى كە بى ھۆش دەكرين، بەنج دەكرين بە دەستىكى تر ئەو لەسەر دەتوانم بلیم لە دەستدانى ھالەتى ئينسانى و عەقلىيانە، ئەم ياسايە كە دەرچوو بەراستى ھەل و مەرجى سياسى و ھەل و مەرجى كۆمەلایەتى و ھەل و مەرجى عەسكەرى ئەو كاتەى ھەرئيمى كوردستان بە تايبەتى و عىراق بە گشتى ھەل و مەرجىك بوو كە دەيخواست ياساكە دەرچى، ئەو خالىك، خالىكى تر/ بەراستى بەداخەو ئەم ياسايە سزاي زۆر توندى تيايە كە سزانە ئىستا لەگەل پيشكەوتنى سيستەمى سياسى ھەرئيمى كوردستان و پيشكەوتنى دنياو، ئەو گۆرانكارىيانەى ناوچەكە و مافى مرؤف دا يەك نايەتەو كە باسى ئىعدام دەكات، كە ھەندى كار ھەيە وەكو لە ماددەى (2) دا باسى دەكات، كە ھەر كەسى ئەو كارانە بكات ئىعدام دەكرى، كە پيموايە كارەكان زۆر مەتاتين، زۆر عمومين، دەتواندرىت بەكار بەيئىرى بۆ ئامانجى سياسى، سەرەراى ئەو كۆى ياساكە ئەو عمومىيەت و مەتاتىيەتەى تيايە كە ياساكە بە خراب بەكار دى، بەداخەو، دەتواندرى بۆ ئامانجى سياسى و بۆ ئامانجى تر بەكار بەيئىرى، خالىكى تر/ ئيمە

سەرچاوهكانى تۆفاندىن و ترساندىن و تىرۆر لى ناو كۆمەلگادا ئەگەر دەستىنىشنى بىكەين و مابىت، بە پىي ماددەى (3) خالى سىيەمى دەلئى/ رڧاندىن و دەستگىر كرىن و دەست بەسەر كرىن، يان بى بەش كرىن كەسانىك لى ئازادى، كە پىموايە رۆژنامەنووسان، خۆپىشاندىن، ھاوولاتيان، خەلگى ھەم رڧىنراون، ھەم ئازار دراون، ھەم بى سەر و شوپىن كراون، ھەم بى بەش كراون لى ئازادى، كەچى ئەم مامەلە ياسايان لى ھەم لى نەكراو، لى بەر ئەو و وىستراو، يەئنى ئامانجەكە ئەو بوو، خالىكى تىش كاتى كە ئەم ياسايە ئىلغا بىيئەو وەكو باسيان كرى برادەران، ياساناسەكانىش باشتر دەزانن، لى ناو خودى ياساكەش دا خوى ئامازەى بە دوو ياساى عىراقى كرىو، دوو ياساى سزادانى عىراقى كرىو، كە بە ھىچ شىوئەك فەراغى ياساى دروست نابى، بۆيە بۆ خالەتى ھەرىمى كوردستان پىموايە پىويستە ئەم ياسايە ئىلغا بىرئەو، ياساكانى عقوباتى تر، سزادانى تر ئەوانە كاريان پى بىرى، سوپاس.

بەرىز د. ارسلان بايز/ سەرۆكى پەرلەمان:

حاجى بىلال، فەرموو.

بەرىز احمد سلیمان(بلال):

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بەم ياسايە من پىموايە ئەگەر پىناسەى تىرۆر برىتى بى لى سەپاندىن بىرورا، بە شىوئەى زۆر و ترس و تۆفاندىن و رەشەكوژى، ئەو من لى ھەموو كەس زياتر دزى ئەم جۆرە تىرۆرە دەبەو، دزى رادەوئەستەم، بەلام بە تىروانىنى من ئەم ياسايە ئامازەى ترسناكى تىدايە، لى دەرەوئەى ئەم پىناسەيەدا، لى دەرچواندىن ئەو دەرچوئىندراو، دەلىلكى موقنىعەكە نىە بۆ ھىشتەو و نوئى كرىنەوئەى ئەو ياسايە، بە پىچەوانەو دەلىل و ھۆكار ھەيە بۆ ئەوئەى لادىرئىت و كۆتايى پى بەئىندىرئى بەم ياسايە، ئەم ياسايە كە دانراو، بە شىوئەيەكى كاتى دانراو، واتا موئەقەت، پاشان بۆ دوو سال بوو، دوايىش ھەر بەو شىوئەيە تەمدىد كراوئەو، كەواتە ئەو ياسايە كاتىيە و بۆ كاتىكى دىارى كراو دەرچوئىندراو، ئەگەر پىويست بوايە تەمدىد بىرئەو، دەبوايە سەرژمىريەك لى بەر دەست بوايە تا بزاني چەند كەس بەو ياسايە دەستگىر كراون؟ نەتىجەى چۆن بوو؟ تا ئىستا ئامار و داتايەك نىە كە سوودو زىانەكانى ئەم ياسايەمان پى بلىت، لى ماوئەى شەش سالى رابردوودا، ھەتا حكومەت ئامارىكى نەخستۆتە بەردەم پەرلەمانتاران، لى بەر ئەو نازانين كە سوود و زىانەكانى چى بوو؟ لى ياساكەدا تەنھا بەرەنگارىبوونەو بە ھىز و توندوتىزى ئامازە پى كراو، كە ديارە ئەوئەش ناتواندىرئىت بە ياسايەكى باش دابىرئىت، چونكە ھىچ ئامازەيەك بۆ ئىنزار و دواتر قۇناغەكان نەكراو، ھەرەك مىكانىزمەكانى تىرى وەك رپونكرىنەو و پەرورەدە و لى ياساكەدا بە ھىچ شىوئەك ناويان نەھىنراو و ھىچ ئىشارەيەكى پى نەكراو، بوونى ياسايەكى لەو شىوئەيە حكومەت و دەسەلاتى ھەرىم دەخاتە ژىر پىسارەو، چونكە كاتىك بارى ئەمنى

باشه و ئاسايش ھەيە جى پيويست بە ياسايەكى توندى لەو شپوھيە دەكات؟ ياساي بەرھەنگار بونەوھى تيرۆر پيشيلىكارى مافى مرؤفى تىدايە، كە ئەوھش دووبارە ھەرھشە دەبىت بۆ سەر ئاسايشى ھەريم لە روانگەى نيودەولتەتییەوھ، لە ياساكەدا سزاي بى رحمانە دانراوھ، دەسەلاتى رەھای داوھ بەلایەنى جىبەجىكار، بۆيە پيموايە ئەوھش ترسناكە، چونكە ئەگەر جىبەجىكاران تا ئىستاش لای ئيمە پروون نين و شەفاف نين كە كين و چۆن ھەئسوكەوت دەكەن لەگەل ئەو ياسايەدا؟ لە ماددەكانى ياساكەدا سزاگان زۆر لاستيكين و بە تىكەلى دانراون، ھەروەك لایەنى جىبەجىكار سەرپشك كراوھ، دەتوانىت بە بۆ چوونى خۆى تەلاعوب بە سزاگان بكات، ئەوھش پىچەوانەى بنەماكانى ياسا و بنەماكانى مافى مرؤفە، لە پرووى نيودەولتەتییەوھ ھەريمى كوردستان دەخاتە مەترسيیەوھ، چونكە وەك لە ھۆكارەكانى دەرچواندى ياساكەدا ھاتووھ، ئامازەى پى كراوھ، پيويستە حكومەتى ھەريم بەرامبەر ھەموو تيرۆرىكى نيودەولتەتى بوەستىتەوھ، ئەوھش حكومەتى ھەريم تووشى شەرىكى نابەرابەر دەكات، كە لەم قۇناغەدا بۆ ئيمە ھىچ پيويستيمان پىي نىھ، لە كاتىك ئەم ياسايە لە پەرلەمانى كوردستان پەسند كراوھ، لە كوردستان و عىراقىش تا راددەيەك توندو تىزى و تيرۆر ھەر ھەبووھ، بەلام الحمدللە لە ئىستادا نەماوھ، جا لەبەر ئەو ھۆيانە و چەندىن ھۆكارى تر و ناتەواوى ياساكە و زولم و ستەمى زۆرى سزاگان لە ياساكەدا و لە پىناو بەرھو پيشچوونى سيستەمى سياسى و ئازادى مافى مرؤف لە ھەريمى كوردستان، پىم باشە و پيشنيار دەكەم ياساكە رەت بكرىتەوھ و كۇتايى پى بەئىرى، لىرەشەوھ جارىكى تر دەستخۆشى لە ھەموو ئەو بەرپزانە دەكەم كە موداخەلەيان كرد، قسەيان كرد، لەگەل تەئىدەم بۆ ھەموو قسەكانيان، زۆر سوپاس.

بەرپز د. ارسلان بايز / سەرۆكى پەرلەمان:

دانيشتنى ئىستامان كۇتايى پى دەينين تا سەعات 5ى پاش نيوەرۆى ئەمەرۆ، بەخواتان دەسپىرين، ھەر بژين.

خاکی ھەریمی کوردستان، بۆیە ئییمە دەتوانین بە پالپشتی لەگەڵ ھێزەکانی ناوخوا و بە بوونی یاسایەك بۆ ئەوەی پێداگیری بکەین و دەستیان کراوە بکەین بۆ ئەوەی بەرھەنگاری بکەن لە کاری تیرۆر لە ھەریمی کوردستان دەبێت بتوانین ئەم ئەمنیەت و سەقامگیری بەرەو پێ بدەین، ناکرێت ئییمە لێرەدا بپار لەسەر ئەوە بدەین بە بێ گەرانەووە بۆ ھێزە ئەمنیەکان و بە بێ گەرانەووە بۆ رای وەزارەتی ناوخوا بپین لێرە ئییمە سەر پێی قەرار لەوە بدەین کە ئیتر ئەم وڵاتە پێویستی بە یاسای بەرھەنگار بوونەووەی تیرۆر ناکات، نازانم من لێرە دوو بۆچوون ھەبوو ھەتا ئیستا من خۆم خەریکە سەرم لێی دەرئەچێت، لەلایەك دەلێن وڵات ئارامە و پێویستی بە ھیچ یاسایەکی وەکو بەرھەنگار بوونەووەی تیرۆر نیە و ھەر ماوەکانی پێشتر وڵاتە قەتانی ئەمنی و قەتانی ئەمنی و ھەندێ موسستەلەحاتی سەپروسەمەرەم گوی ئی دەبوو کە ئیستاش من فکر دەکەمەووە ئایا وڵاتەکەم لە کام دۆخ دایە؟ بزەبت لەو شامە شەریفە دایە کە پێویستی بە ھیچ یاسایەکی بەرھەنگار بوونەووەی تیرۆر ناکات، یاخود پێویستە ئەو ئالیەتانی کە بوونەتە ھۆی ئەوەی کە ئەو سەقامگیری بەرھەنگار بێت ئییمە زیاتر لەسەری بەردەوام بین و درێژە پێی بدەین، وەکو ئیشارەتەم پێیدا ئەوەی کە ئەو ھەریمە پاراستوووە رۆلی ئەم ئەجھیزە ئەمنیانە، بۆیە لێرەدا بە پێویستی دەزانم وەکو خۆم کە یەکیەک لەو ئەندامانە کە لە لیژنە ناوخوا کار دەکەم بە شاھیدی ئەو بەرپێزانەش کە ھەموو لە لیژنە ناوخوا ھەموو کات شاھیدی کاری گرنگی ئەم ئەجھیزانە بووینە کە بەردەوام بوونە لە کاری خۆیان و لە سەقامگیری ئەم وڵاتە ناکرێت لێرەدا، بەلام بە یەك دەقە و بە یەك چرکە رەئییەکانمان بگۆرین و دژی ئەوە بین کە بتوانین ئەم وەسیلانەیان بۆ ھەراھەم بکەین کە بتوانن بە کارەکانی خۆیان ھەلبستن، بۆیە من تکام لە ھەموو ھاوکارانم ئەوەیە کە چۆن ئییمە لە ھیچ پرۆژە یاسایەك کە ئەگەر تەببیعیەتی مالی تیدا بێت ناتوانین بە بێ گەرانەووە بۆ رای وەزارەتی دارایی سەربەخۆ قەرار لە پرۆژەکان بدەین، بۆیە لەم بارودۆخە و لەم پرسە ھەستیاریە دا ئییمە ناتوانین بە بێ گەرانەووە بۆ رای ئەجھیزە ئەمنیەکان بپین لێرەدا سەربەخۆ قەرار لەوە بدەین کە بە ئی وڵاتەکانمان ھیچ پێویستی بەم یاسایە نەماوە، بۆیە من لێرە پرسیارەکەم ئەوەیە وڵاتەکانمان پێویستی بەم یاسایە نەماوە، ئایا زەمانەت چبە بۆ ئەوەی کە لە کاتی نەبوونی ئەم یاسایە و بلاوکردنەووەی ئەم یاسایە ئەم ئەمنیەتە ھەروا بەردەوام دەبێت، ھەروا بەرھەنگار دەبێت، ئایا زەمانەت چبە؟ ئییمە دیواریکی بەردینمان لەنیوان خۆمان و بەغدا داناو کە بەدەر بین لە ھەر شەکانی تیرۆر و تۆقاندن، دووبارەشی دەکەمەووە کە بەداخەووە ئەو ھاوکارانەم کە پێم خۆشە قەتەم نەکەن بۆ ئەوەی کە قسەکەم بکەم، ئەوانە کە ئەم ھێزە ئەمنیە گرانەیان بە سومعە خراب ناو بردوووە من دووبارە لێرە تکا دەکەم کە ھەموو قسەکانی ئەو ھاوکارەم لە پرۆتۆکۆل دا بسپێتەووە، بەدییدیکی جوانتر و بە جاویکی کراوە تر سەیری رۆلی ئەم ئەجھیزانە

بەن، چونكە زۆرپك لە ھاوکارانمان ھەر لەم ھۆلە دانىشتوونە نزیكتىن كەسوكارى خىزانەكەيان و كەسى نزیكى خىزانەكەيان لە ئەنجامى تیرۆر و لە ئەنجامى تەقینەووە لەم ھەرىمە دا لە دەست داووە و جەنازەیان بۆ ھاتوووتە مال، بۆیە داواكارم ئەم قسانە لە پڕۆتۆكۆل رەش بكریتەووە، ئەگەر كاردانەووەى ياخود ئەفعالی ئەفسەرىكى ھىزی ئەمنى ئەگەر ناشايستە بوو ئەمە رەنگ ناداتەووە سەر ھەموو كارمەندانى ئەم ھىزە گرنگە لەم ولاتە، بۆیە دووبارە لێرە دووپاتى دەكەمەووە كە من پشتگیری لەو دەكەم كە ئەم ياسايە بەرقەرار بێت و بۆ دوو سالیس درێژ بكریتەووە، سوپاس.

بەرپز د. ارسلان بايز/سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاك كاردۆ.

بەرپز كاردۆ محمد پیرداو:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

بەرپستى ئىمە قسە لەسەر زەرورەتى ئەم ياسايە دەكەين، پيشنيازەكان پيشنيازى حكومەتە، دەبووايە حكومەت نوینەرى لێرە بووايە، چونكە ئەمە يەكێكە لەو ياسايانەى كە قسەى لەسەر دەكریت، ئەھمىيەتى پى دەدریت و يەكێكیشە لەو ياسايانەى راستە حكومەت پابەند كراو، بەلام ھىچ دەزگايەكى دیارى كراو كە بەرپرسىار بى بۆ جى بەجى كردنى ئەم ياسايە، بۆیە دەبووايە نوینەرى حكومەت حزرورى ھەبووايە بۆ وەلامى ھەموو ئەو پرسىارانەى پەرلەمانتاران و بۆ روونکردنەووەى زەرورەتى ئەم ياسايە، راستە تیرۆر دیاردەيەكى جیھانیە و لەسەر ئاستى ناوچەكە و لە عىراقیش زۆرجاران كوردستانیشى گرتوووتەووە، مەترسىيەكى گەورەيە پيوستە ئىمە ھەموو رى و شوینىكى بۆ بگريئە بەر و بە تايبەتى لايەنى ياسايى كە ئەگەر زەرورەت بخوازى لايەنى ياسايى بەرەنگاربوونەووەى دیاردەى تیرۆر، بەلام دەبى ئەو پرسىارە لە خۆمان بكەين كە ئەم ياسايە لە دۆخىكى دیارى كراو و لە ھەلومەرجىكى دیارى كراو دەرچوو، كە پىيان وابوو موشەرعین كە ئەم ياسايە دەبیتە مایەى ئەو كە پيشگیری دەكات لەم دیاردەيە وەكو دیاردە، ئایا پرسىار لە خۆمان دەكەين ئەو دیاردانەى يان ئەو ھەلومەرجەى كە ئەم ياسايەى بۆ دەرچوو ئىستا ماو؟ ئەمە پرسىارەكەيە ئىمە پىمان وايە و ئىستا وەكو دیاردە لە كوردستان دیاردەى تیرۆر نيە و ئەگەر تاوانكارىش ھەبى ياساى تر ھەيە و ياساى سزادانى عىراقى دەتوانى ھەر كەسێك تاوان بكات بە سزای خۆى بگەيەنى و بە پىى ئەو كە ياسا، چونكە ئەو ياسايە وەكو ھاوکارنم قسەيان لەسەرى كرد دوو دیوى ھەيە، دیویكىان دەتوانرى لەرپگەى ئەم ياسايەووە كە لە ھەلومەرجىكى تايبەت دەرچوو و تايبەتیشە و موەقەتیشە، تەنكید دەكەمەووە كە بەكاربەھىندرى بۆ پيشلكارىيەكانى كە پەيوەندى بە مافى مرۆقەووە ھەيە، بۆیە كاتىە و پيوست ناكات ئىمە ئەگەر ئەم دیاردەيە لە كوردستان نيە، ئەم

مەتەرسىيە نىيە و ئەم بۆشايىيە ياسايمەن نىيە، ئىمە كە ھەموومان تەئكىد لە كوردستان دەكەينەو دەئىين ئارامى تىايە بە تايبەتى لەلەينى ئاسايش و سەقامگىرى ھەيە و كىشە نىيە و دياردە تىرۆر نىيە، ئەمە لايەنىكى ئىجابىيە لە سىستىمى سىياسى ئىمە كە ئەو دە پەيوەندارە بە تىرۆرى دەرەگىيەو، ئىمە پىمان وايە پىويستە قسە بگەين و ئەم ياسايە ئەمپۇ زەرورەتى نىيە و، بەلام چونكە دياردەبەكە دياردەبەكى جىھانىيە دەتوانىن ئەم ياسايە ھەلپەسىرىن، ھەركاتىك ئەم دياردەبەكە لە كوردستان دا ھەستى پى گرا زۆر ئاسايە كە پەرلەمانتاران دەتوانن ھەلپەساردنەكە لايەن و ئىش بەم ياسايە بگەن، بەلام ئىستا ئەم ياسايە ھىچ زەرورەتتىكى نىيە و دەكرى بە ديوہ خراپەكەى بەكاربەيندرى بۆيە من داواى تەجمىد كەردنى دەكەم، سوپاس.

بەرپىز د. ارسلان بايز/ سەرۆكى پەرلەمان:

سۆزان خان فەرموو.

بەرپىز سۆزان شەھاب:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەمپۇ ئىمە قسە لەسەر درىژكەردنەو دە ماوہى كار كەردن بە ياساى تىرۆر دەكەين بۆ ماوہى دوو سال، لە كاتىك دا كە ھەندى پىيانوايە زەرورەتى نىيە، لە كاتىك دا ھەندى پىيان وايە زەرورىيە، من يەك سەردى بچكۆلانەى ئەو ئىتفاقياتانە و ئەو ستراتىجىيانەتان بۆ دەخوئىنمەو كە لە سالى 1937 ھوہ يەكەم ئىتفاقيە ئىتفاقيەى جەزائىر و جنيف بوو، لە دژى كارى تىرۆرىستى، دوا بەدواى ئەو ئىتفاقيەى واشنتن لە سالى 1971 لە دواى ئەو (الاتفاقيە الاوروييە لسراس بورك) لە سالى 1977 لە دواى ئەو ئىتفاقيەى لاھى لە سالى 1970، (الاتفاقيە الدولية لقمع الاعمال الغير مشروعة ضد الملاحة البحرية) كە ئەويش دەچىتە بەشى قەفسەنەى بەحرى و لە دوايى دا ئەويش دەكەويتە ناو بەشى تىرۆرەو لە 10ى مارسى 1989 دەرچوو، لە موئتەمەر سانعى سەلام لە 1997/1/3 لە موئتەمەرى (مجموعه الدول الصناعية السبعة ليون) لە فرنسا لە 28/حزيران/1997 (الاعلان عن اهمية التعاون الدولى ضد الارهاب) لە سالى 1997 (الاستراتيجية العالمية) ئەمە كە لەلەى ئومەمى موئەحيدەو ئىقرار كراو لە 8ى ئەيلولى سالى 2006 لە سالى 2008 پىداچوونەو بۆ كراو، لە برپارى سالى 2010 ھەمان ستراتىجىيە بە ميكانىزمى تازە بى لە ياسايەكان و بى لەوہى چۆن مەجموعەى دوہلى كارىك بكات كە دژى تىرۆر بوەستىتەو، بەعننى لە سالى 1937 ھوہ ھەتاوہكو ئىستا زاھىرەى ئىرھاب لا نەچوو، بەلام شىواز و فۆرمى جىاواز جىاوازى بەخوئىيەو ھەرگرتوو، بۆيە ئەوہى پىي وايە

كوردستان دورگه‌ی واق واقه و به هيچ شيويهك تيرور نايجاتي حساباتي غهله‌تي كردوه، حساباته‌كه‌ی زور غهله‌ته، ههر دوييني ئيواره له كازميه و له به‌غدا كاري تيرورستي كراوه، چهندين كهس تيايدا كوژراوه كه زياتر له سه‌د تا دوو سه‌د، ماناي ئه‌وه نيه به هوي دلسوزي خه‌لكي ههريمي كوردستانه‌وه و ئه‌وه ههماهنگيه‌ی كه له‌گه‌ل دوزگاكاني ناسايشدا هه‌يانه كه بيرمان نه‌چيت دوزگاي ناسايش هه‌يه و خه‌لكي ههريمي كوردستان پيكه‌وه ئه‌وه ههماهنگيه‌ی كه دهيكه‌ن ئه‌وه ياسايه له‌زير چه‌تري ئه‌وه ياسايه، له زير ئه‌وه بارودوخه‌ی كه خه‌لك بيني كه چه‌ند ناهه‌مواره له كاتيک دا كه‌سه‌كه‌ی خوت رويشتووته دهره‌وه بو جه‌ژنه پيروزه له‌وه سه‌روه مه‌يته‌كه‌يت بو هاتووته‌وه له‌كرده‌ويه‌كي تيرورستي دا، نه‌گه‌ر به‌س بير له ناسوزي ئه‌وه بكه‌يته‌وه، ئينجا بير له‌وه ده‌كه‌يته‌وه دهرگاي ئه‌م ههريمي بچووكه دانه‌خراوه له ناستي تيروردا، به‌لام كاري دوزگاكاني ناسايش و دلسوزي خه‌لكي ههريمي كوردستان كاريكي كردوه كه زه‌فه‌رمان بي نابرديت، ههر له هه‌فته‌ی پيشو له توركيا موئته‌مه‌ري موكافه‌حه‌ی ئيرهاب به‌سترا كه كومه‌ليک يان زياتر له 22 ده‌له‌ت تيايدا به‌شدار بووه، ئايا تيرور نه‌ماوه؟ ئيمه ليره وا ده‌ليين پيوستيمان به‌م ياسايه نيه؟ نه‌خير ترسه‌كه‌ی ماوه، هه‌موو شتيك پيش ئه‌وه‌ی وه‌ك نه‌خوشي نه‌گه‌ر تو بزاني كومه‌ليک شت هه‌يه تو بو ئه‌وه‌ی به‌ره‌نگاري ببه‌يته‌وه كومه‌ليک شت له‌سه‌ر خوت مه‌نع ده‌كه‌ی، بو ئه‌وه‌ی ئه‌وه نه‌خوشي نه‌گري، بي گومان ئه‌مه‌ش عه‌ينه‌ن شته، بو ئه‌وه‌ی كردوه‌ی تيرورستي نه‌بيت، پيوسته كومه‌ليک ياسا و ئاليه‌ت و ستراتيجيه‌ت هه‌بي له‌م ولاته‌دا بو ئه‌وه‌ی نه‌هيلي ئه‌وه بيته ناو ولاته‌كه‌ته‌وه، ئه‌م سه‌قامگيره‌ی كه باس ده‌كرت به ره‌نج و ماندووووني كي كراوه؟ ناسايشه‌كان و هيزه‌كاني ناوخو و ئه‌وانه‌ی كه به‌داخه‌وه له‌م هوله‌دا زور خراپ وه‌سف كران، كه هه‌موومان له سه‌عات 12 شه‌ودا كه ده‌رپين و ديينه‌وه و سه‌عات يه‌كي شه‌و و به‌ره‌به‌يان چه‌ره‌كه‌ت له‌م ولاته‌دا هه‌يه و به‌ بي ترس تو هاتوچو بكه له‌زير سايه‌ی ئه‌م ئه‌من و ناسايشه‌ی كه له ههريم دا هه‌يه، ئه‌م ئاوه‌دان كردنه‌وه و هاتني هه‌زاره‌ها كوميانيا و خه‌لكي بياني بو ئه‌م ولاته له‌زير ئه‌م ناسايش و سه‌قامگيره‌دا هاتوته‌دي، بويه من پشتگيري له‌و داوايه ده‌كه‌م بو دوو سال دريژ بكريته‌وه، دواي ئه‌وه هه‌موو كه‌سيك باسي هه‌موار ده‌كات، باسي هه‌موار هه‌موار نيه، كه‌واته تو نه‌گه‌ر دريژي نه‌كه‌يته‌وه و ياسايه‌كه‌ ماوه‌ی كارپيكرده‌كه‌ی ئه‌وه فه‌راغه ياسايه‌ دروست ده‌بيت، نه‌گه‌ر راست ده‌كه‌ن ئه‌وانه‌ی كه ده‌ليين با هه‌موار بكريته‌وه ده‌بووايه پيش دريژكرده‌وه‌ی ئه‌م ياسايه هه‌مواركرده‌كه‌يان پيشكه‌ش بكردايه، بويه من داوا ده‌كه‌م كه ئيمه دهنگ به‌دين بو دريژكرده‌وه‌ی و، زور سوپاس.

به‌رپز د. ارسلان بايز / سه‌رۆكي په‌رله‌مان:

ئه‌فدين خان فه‌رموو.

به‌رپز ئه‌فدين عمر:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

هەلبەتە منیش رۆلى ئەمن و ئاسایش و ھیزەکانى ناوخۆ و ئاسایشەکانى ھەریمی کوردستان لەو کەمتر نابینم کە بەرپزان سۆزان خان و ئاواز خان باسیان کرد، بۆیە لێرەو ھەنگای ئەو ھەنگاوە ھەمیشە دەست خۆشى و ستایشیان بکەین، لەبەرئەو ھەنگاوە ئەمن و ئاسایشەى کە ئیستا لە ھەریمی کوردستان ھەبە و بۆتە مەنھەزێک بۆ ئەو ھەنگاوەى کە خەلکی تر سەیری ھەریمی کوردستان بەو شیوھە بکەن کەوا دیوھەگەى تری عیراقە و ئەو ئاوەدانى ھە و ئەو پەرەپیدان و ئەو ھەموو گەشەھەى کە دەبینن کە یەکیک لە فاکتەرەکانى بوونی ئەو ئاوەدانکردنەو ھە و ئەو پێشکەوتنەى کە لە کوردستان دا ھەبە ھەلبەتە ئەمن و ئیستقرارە لە ھەریمی کوردستان ئەمە قسەى ھەموومانە باوەر ناکەم کەس خیلافى ئەم قسەھەى ھەبێت، بەلام ئیمە ئەگەر بێین و سەیری تیرۆر بکەین و یاخود سەیری عەمەلیاتی تیرۆرستى بکەین، دەبینن نەك تەنھا لە عیراق عەمەلیاتی تیرۆرستى ئەنجام دەدرێت و بۆتە مۆلگەى تیرۆرستان، بەلکو وای لى ھاتوو زۆر بەى و لاتانیش بوونەتە مۆلگە بۆ تیرۆرستان و نالە نالیانە لە دەستى تیرۆر کە ئەو ھەنگاوە لێیان کردوو ھەنگاوە ھەنگاوە بۆ تیرۆرستان و نالە نالیانە لە دەستى تیرۆر کە ئەو ھەنگاوە لای خۆمانەو سەیری کەرکوک بکەین، بەرپزان ماوەھەنگاوە پێش ئیستا بە کەرکوکەو ھەنگاوە پۆشتم بۆ کفرى، بەلام باوەر پى بکەن خیلالى ئەم دوو سەعات رێگایە تا گەشتە ئەو سەلسەلەى عەمەلیەى تەقینەو ھەنگاوە بە چاوى خۆم بینیم کەوا ئەو خەلکە لە چ زووفیک دا دەزى، ئەو خەلکە لە چ ترس و تۆفیک دایە، ھەتا گەشەتووھەتە مەفرەھى کفرى کە دەروا بەرامبەر بە کفرى کە گەشتە کفرى کە ھەریمی کوردستانە لەو ئارامیم بینى، ئەو کاتە زانیم کەوا ھەریمی کوردستان ئەگەر لە ھەر چ شتێک مەحرور ببێت تەنھا لە ئەمن و ئاسایش کە گەرەتین نەعمەتە خەلکی کوردستان بەو نەعمەتە تى ئەپەرێ، بۆیە عەمەلیاتی تیرۆرستى نە تەنھا لە عیراق دا ھەبە، بەلکو لە جیھانىش دا ھەبە و بۆ ئەو ھەنگاوە ھەر ئیمە باسى ئەو ھەنگاوە لێرە کە وتمان ئەمریکا سیاسەتى خۆى گۆرپو بەرامبەر بە تیرۆر، بەلام لە 6/6 ئەم مانگە یەکیک لە قیادە تیرۆرستىھەنگاوە کە بە دەستى قوواتى ئەمریکیەو کوزرا کە ناوى ئەبو یەحیای لیبى بوو، مانای وایە ھێشتا تیرۆر ھەبە و ھێشتا ولاتیکى زلھیزی جیھانى وەکو ئەمریکا حیساب بۆ تیرۆر و تیرۆرستان دەکات، بۆیە قوواتى خۆى ھێشتا ھیللەو تەو ھەندى شوین کە دەزانى مۆلگەى تیرۆرستى و ئەوان لێرەن، بۆیە ئەوان سیاسەتى خۆیان نەگۆرپو، چ حال ئیمە وەکو ھەریمیک کە ھەریمیکى بچکۆلەى لەم جیھانە بەرفراوانەین کە بە دەستى ئەم کردەوانە دەنالیئى و خۆمان بەدەر دەکەین و یاسایەکمان کە دامان ناو ھەنگاوە ئەم حالەتە لای بێھەن، فاکتەرەکانى ئەمن و ئاسایش لە ولاتى ئیمە دا چى لە کوردستان دا چى؟ ئیمە ھەموومان دەزانن سى فاکتەرە، یەکیان بوونى یاسایەکە، دوو/ بوونى ژمارەى ئەمن و ئاسایشە کە لێرە

هەن، سى/ ئىرادى خەلگى كوردستانە ئەم سى فاكتەرەن كە ناھىلن عەمەلىياتى تىرۇرستى ياخود ئىرھابىيەكان لىرە بتوانن كارى تىرۇرستى خۇيان ئەنجام بەدن، بۇيە ياساى تىرۇر لىرە تەنھا بۇ ئەو نىە كەوا خەلگى پى سزابدىرئىت، وەكو ھەموومان دەزانىن ياساكان و فەلسەفەى ياسا لە ئەساسەو رەدعە، بۇيە بوونى ئەم ياسايە لە ئەساس دا بۇ رەدعە، ئەگەر كەموكورتى ھەبى ياخود ئەگەر باسى ئەو دەكەين كە ئەفسەرئىك ياخود چەند ئاساپشئىك ھەلە بەكن بەرامبەر بە خەلگى ياخود بە سوئ ئىستفادە لەم ياسايە ھەلەتە ئەوانە نابى تەعمىم بكرئىت، خۇ ئىمە ياسا دەركەين بۇ چەند حالەتئىك كە يەكئىك غەلەتى كرديئىت، ياخود سوئ ئىستفادەى كر دوو لە ياسايەكە، ئىمە ياسايەكە ئىلغا بەكەينەو لەبەرئەوئەى خەلگانئىك ھەپە سوئ ئىستفادەى لى دەكەن، نەخىر، مەحاكم برپارەكانيان بە ھەلە دەردەكەن، نەخىر ئەو كارى ئىمەشە وەكو پەرلەمانتار بەدواداچوون بەكەين ئەو كەسانەى كە سوئ ئىستفادە دەكەن و ئىستغلال دەكەن لە ياسايەكە يان ئەو محاکمانەى كە بە ھەلە حوكم و برپار دەدن لەسەر خەلگى ئەو كارى ئىمەپە بەدواداچوونى بۇ بەكەين، تاوەكو حەد بۇ ئەو كەسانە دانرئىت، عەفوئە وەلامى كەس نادەمەو بەلام كە باس لە سزای عقوبات ھەپە ياخود عقوبات لە ھەرىمى كوردستانەو كارى پى دەكرئىت ھەموومان دەزانىن ياساى عقوبات بۇ ئەو دانراو تەنھا تاوانەعادىەكان دەگرئىتەو، ئەو تاوانانەى كە لە تىرۇر دا باسكراو يان ئەو حالەتانەى كەلە ناو تىرۇر دا بەو شىوئە زەقىە يان بەو شىوئەى كە ھەندئى جار ياساى سزاكان ناتوانئى چارەسەرى ئەو حالەتە بەكات، بۇيە منىش لەگەل ئەو رەئىمە كە ئەو ياسايە بۇ دوو سالى تر تەمدىد بكرئىتەو تاوەكو ئىمە لىرەدا نەتوانىن جارئىكى تر بە دەستى خۇمان كە لەم پەرلەمانەشە ئەو ياسايە دەرچوو و ھەلەپەك بەكەين و دوایی پەشىمانى لى بەدى بىت، سوپاس.

بەرپىز د. ارسلان بايز / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك ئارام فەرموو.

بەرپىز ايوب نعمت (ئارام):

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من پىشنيار دەكەم كە ئەو ياسايە ئىلغا بكرئىت لەبەر كۆمەلئىك پاسا، يەكئىكان/ برىتتە لەوئەى كە ئەم ياسايە تەنھا موئالەجەى رۆبەررۆبۆنەوئەى تىرۇرى بە لايەنى ئەمنى كر دوو، ئەوئەش ئىستا ھەم لە رۆوى كرادىرەو و ھەم لەرۆوى تىۆرىەو سەلئىنرا كە تەنھا بە توندوتىزى ناتوانرئى رۆبەررۆوى تىرۇر ببىنەو، باشترىن نموونە و نزيكترىن نموونە عىراق و حكومەتى ناوئەندە، كە بە پىى دانپىدانانى رىكخراوى لىبوردنى نىودەوئەتى لە ماوئە پىنج مانگ دا عىراق 70 كەسى لە سىدارە داو و زياتر لە 30 ھەزار كەسىش لە زىندانە، بەلام

ئەوھتا دەبىنن كىردەۋى تىرۇرستى ھەر بەردەۋامە، نەيانتوانىۋە موعالەجەى بىكەن، لەگەل ئەوھشدا كۆمەلئىك دىزگى زۆر گەۋرەى دەۋلەتەنى دەرەۋە ئەوھتا لەناۋ بەغدا و باشوور دا كاردەكەن، ھەرۋەھا ھىزىكى زۆر زەبەلاھى حكومەتى ناۋەندىش دەپانەۋى رۇبەروۋى تىرۇر بىنەۋە، بەلام بەرپاستى دەبىنن دىاردەى تىرۇر بەردەۋامە و تا ئىستاش رىگرى ئى نەكراۋە، بۇجى لەبەرئەۋەى دىاردەى تىرۇر دىاردەىيەكى تەنھا ئەمنى نىە، بەلكو دىاردەىيەكى (كۆمەلئەتى - فكىرى سىياسىيە) پىۋىستى بە كۆمەلئىك ئالىەت و مىكانىزم ھەيە كە پىۋىستە رۇبەروۋى بىنەۋە، تەنانەت ئىستا زۆرىك لە ۋلاتانى دەرەۋە لىژنە دادەنئىن بۇ ئەۋانەى كە لە زىندان دانە، دەرۇن بۇ ئەۋەى كە گىتوگۇۋىان لەگەل بىكەن، پاشان ھەۋل دەدەن ئەۋ بىرۇبۇچوۋانەى كە ھەيانە پەشىمان بىنەۋە، تەنانەت ھەندى لە ۋلاتانى دراۋسى خۇشمان بە تىبەتى دەۋلەتەنى كەنداۋ، ئەۋانەى كە تىۋەدەگىلئىن لە كىردەۋەى تىرۇرى پاش ئەۋەى كە لە ناۋ زىندانەكانن ھەۋل دەدەن پەشىمانىان بىكەنەۋە جارىكى تر لىبوردنىان بۇ دەرەكەن بۇ ئەۋەى بىنەۋە ناۋ كۆمەلگا و بۇ ئەۋەى بىنەۋەى ئەم دىاردەى بە تەۋاۋەتى بىكەن، لەلەيەكى دىكەۋە ئىمە لەناۋ كوردستان دا ئەۋە دەزانىن كە تىرۇر تەنھا رۇبەروۋى يەك حىزب و دوو حىزب نەبۇتەۋە، بەلكو زۇر بەمان قوربانى تىرۇرىن و زىانى تىرۇرمان بەركەۋتوۋە، لەبەرئەۋەى ئىمە ئەگەر بىتو بمانەۋى رۇبەروۋى تىرۇر بىنەۋە بەرپاستى دەبى زەمىنەسازىەك بىخولقئىنن لەۋارى كۆمەلئەتى و سىاسى، ھەۋل بدەين بە كۆمەلئىك ئالىەتى گونجاۋ ئەۋ دىاردەى بىننن، من تەنھا باسى يەك ماددە دەكەم لە ماددەى 4 بىرگەى 2 لە ياسايەكە دا باس لە بلاۋكردنەۋەى كىتب و سىدى و ۋىنە دەكات، ئەگەر بىتو ھەر دادۋەرىك بىەۋىت بەرپاستى زۇر بەى زۆرى كوردستان دەتۋانئى بەۋ ياسايە بىكات بە تىرۇرست، لەبەرئەۋە پىۋىستە ئىمە ئاگادارى ئەۋە بىن كە ئەم ياسايە بەرپاستى تەنھا موعالەجەى ئەمنى بۇ رۇبەروۋىۋونەۋەى تىرۇر دانائە، ياسايەكەش كۆمەلئىك بىرگەى تىدايە كە دەتۋانئى خەلكى تىرىش بىرئەۋە، بە بى ئەۋەى كە تىۋەگلابىت لە تىرۇر، بەلكو ئەۋانەى كە راي جىاۋازىان ھەبى و بىرۇبۇچوۋنى جىاۋازىان ھەيە، بۇيە داۋاكارم ئەۋ ياسايە ئىلغا بىرئەت، لە داھاتوۋ دا بىر لە رىگە چارەى تر بىرئەۋە و، زۆر سوپاس.

بەرىز د. ارسلان بايز / سەرۋكى پەرلەمان:

كاك شقان فەرموۋ.

بەرىز شقان احمد:

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان.

ئارامى و سەقامگىرى لە ھەرىمى كوردستان لە سايەى ئەم ياسايە و دەزگانى ئەمنى و ئاسايش بەشىۋەيەكى گشتى ئەمە لەلەيەك جىگى خۇشچالى و سەربەرزىە و جىگى دەست خۇشى

ھەموو ھاۋولاتىيەكى دىئۆزى گەل و ئەم ۋلاتىيە لە ھۆكۈمەت و دەزگاكانى ئەمنى لەلاپەكى تىرىش بەو مانايە نىيە كە تىرۆر لە ۋلاتى ئىمە و لە ھەرىمى ئىمە بنەبەر بوو و نەماو، من پىرسىارىك لەو خوشك و برايانە دەكەم ئەوانە بە شىۋەيەك لە شىۋەكان قىمەتى ئەم ياسايە وەكو پىۋىست ھەئسەنگاندى بۇ ناكەن، ئىمە لە ۋلاتىكىن كە بۆرەيەكى سەرەكى تىرۆر، كەس ھەيە نەئىت عىراق يەككىكە لە بۆرە سەرەكەكانى ناوچە و جىھانىيە لە تىرۆر بە تەئكىد ھەموو كەسىكى خودانويژدان دەئى بەئى بۇ دەكات، لەلاپەكى تىرىش ئايا ئىمە جوداينە لە عىراق؟ ئىمە ئەو خەتەرە تىرۆرمان لەسەر ھەيە يان نا؟ بەتەئكىد بەدەرەجەيەكى موختەلىف بەپىيى مەييارى شەخسى، ئەمەن دەئىم كەمە وئەو دەئى زۆر، ئەو ۋلاپەنەكى شەخسىيە، بەلام لەئەصل دا ماو، بۇيە كارىگەرى تىرۆر، گورزى جەرگ بىرى تىرۆر ھەتا پىمان نەگەشت ياسايەك لەو بارەيەو لەم ۋلاتانە نەھاتە ئاراو، لە 2006 لە پاش ئەو گورزە جەگپرانەى كە تىرۆر بە ئىمەى گەيانە ئەوچا ياسايەك لەم بارەيەو دروست بوو، كەواتە بوونى تىرۆر پىۋىست بە ياسايەك دەكات، وەكو ئەو نەخۇشىيە كە ناچارە دەرمانى تال بىخوات، بىزەبت لە ناچارى خۇيەتى دەبى بىخوات، ئەگەر نا خراب تر دەبىت و بەرەو مردن دەچىت، بۇيە ئەو دەرمانە تالە، دەرمانىكە حالەتتىكى ئىستىسنايە، تىرۆرىش لەو ياسايى ئىستىسنايەيە كە لە ۋلاتان دەرەچىت و يان گرتوخانەيەكە بۇ ۋلاتان دىتە پىش و ئىمە ناچارىن ئەو ياسايەمان ھەبىت و ئەو ۋزە تالە ناچارىن پووبەرووى بىينەو، بۇيە بوونى تىرۆر دەبى ياسايەك لەو بارەيەو ھەبىت بۇ تەنزىم كىردن و بۇ رىكخستى و بۇ پووبەروونەو، ئىستا ئىمە لەبەردەم زىاد كىردن و يان رەفز كىردىن، يان رەفز كىردن بە درىژ كىردن، ئىمە لەبەردەم ئىلغا كىردن نىن، پىم سەيرە زۆر لە خوشك و برايان باسى ئىلغا دەكەن، ئىلغا دەبىت مەشروەيىكى دىكە ھەبىت، ئىمە لەبەردەم درىژ كىردنەو ھى يان درىژ نەكردنەو ھىنە، بەئى و نەخىر بۇ دەكەين، بۇيە داوا لە خوشك و برايان دەكەم لە پاش بەئى و نەخىر بىر لە ئەگەرى كەموكورى لەو ياسايە دا ھەبىت بىر لە مەشروەيىكى تەعدىل بىرئ ئەگەر كەموكورى تىدا ھەبىت و ئەگەر پىۋىست كرا بىر لە ئىلغا كەشى بىرئەو ۋر تەبىيە، بەلام ئىمە لەبەردەم ئىلغا دانىن ئىستا، بۇيە من ھاۋرام لەگەل خوشك و برايانى كە دوو سال ئەم ياسايە بۇ پاراستنى ئەم دەستكەوتە و ئەم سەرۋەريە بۇ كوردستان و خەلكى كوردستان دوو سالى دىكەش درىژبىرئەو، زۇر سوپاس.

بەرىز د. ارسلان بايز / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك د. احمد فەرموو.

بەرىز د. احمد ۋەرتى:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەرەتا ئەو ئەمن و ئاسايشە كە ئىمە لە ھەريىمى كوردستان تىيدا دەژين بەپراستى نىعمەتتىكى گەورەيە و سوپاسى خوای گەورەى لەسەر دەكەين، پاشان سوپاسى دامودەزگا و ھىزە ئاسايشەكان دەكەين كە توانیویانە ئەمنیەت و ئاسايش و سەقامگىرى ھەريىمى كوردستان بپارىزن، ئەمە جىگەى دەستخۆشیه ئىمە قسە لەسەر ياسايشەك دەكەين كە پەيوەندى بە ھەريىمى كوردستانەو ھەيە، ھەلبەتە نەك بە عىراقىش و نەك بە ولاتانى دىكەو، ديارە كاتى خۆى ئەم ياسايشە سالى 2006 بۆ ماوہى دوو سال درچووہ ماددەى 7 لە ياسايشەكە دەلى (كار بەم ياسايشە دەكرىت بۆ ماوہى دوو سال لەرۆژى بلاوكردەوہى لە رۆژنامەى فەرمىيەو، يەعنى كاتى خۆى ئەم ياسايشە پىش شەش سال تەنھا بۆ دوو سال درچووہ، لەپراستى دا ئىمە پىويستمان بەوہيە حكومەت بۆمان روون بكاتەوہ كە بۆچى كار كردن بەم ياسايشە درىز دەكرىتەوہ و كە زۆر لە ھاوکارانم پەرلەمانتاران باسيان كرد كە ئىمە نازانين ھۆكارەكانى درىز كردنەوہى چ ئامارىك لەبەردەستى ئىمە دايشە كە بەھۆى ئەو ياسايشەو و لە ئەنجامى جى بەجى كردنى ئەو ياسايشە و ئىجابيات و سلبياتانەى كە لەم ياسايشە كەوتووتەوہو ھۆكارەكانى درىز كردنەوہى بە تايبەتى لەم بارودۆخەدا، ئەو بارودۆخەى كە ياسايشەكەى تىدا درچووہ جىاواز بووہ لەم بارودۆخەى كە ئىستا تىيدا دەژين، سوپاس بۆ خوا لە كوردستان سەقامگىرى سياسى و ئەمنى ھەيە و كەشىكى ئى بوردەيى و تەسامح وە پىكەوہ ژيان لە ھەريىمى كوردستان بەرقەرارە، ئىمە رووبەرەووى بارودۆخىكى ھاوشىوہى ولاتانى تر و تەنانەت ناوچەكانى ترى عىراقىش نين كە رووبەرەووى تىرۆر و توندوتىژى بۆتەوہ، ديارە تىرۆر و توندوتىژى و تۆفاندىن كارىكى مەحكومە لەھەر لايەكەوہ و لەھەر كەسىكەوہ و بەرامبەر ھەركەسىك ئەنجام بدرىت ھەموومان دژينى، جگە لەوہى حوكمەكانى ئەم ياسايشە بەپراستى حوكمى قاسينە و توندن، كاك ئارام نامازەى بە ماددەى 4 دا لە بىرگە 2 باس لەوہ دەكات و دەلىت نووسراو وچاپەمەنى و كاسىتى تۆمار كراو يان ھاوشىوہى يان وینەى وای لە لا بىت و يان بە دەست بىنىت كە ھاندان بە چاكبزانى يان پروپاگەندە لەخۆ بگرىت بۆ ئەنجامدانى تاوانى تىرۆركارى بە مەبەستى دابەشكردنى يان بلاوكردەوہى، يەعنى ئەمە تەفسىر كردن و تەئويلاتى دەتوانى بەوہ بكرىت كە خەلك ھەيە تەنھا لەسەر يەك كاسىت يان لەسەر يەك كتىب يان لەسەر نووسراوىك گىراوہ و ئەمە حوكمەكەى لە 15 سال زىندانى زياتر نى، كە ئەمە بۆى ديارى كراوہ، لەگەل ئەوہشدا بەپراستى ئەم ياسايشە خراپ بەكارھىنراوہ بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان، چونكە خەلك ھەيە كە لەزىر سايشە ئەم ياسايشەدا ھىشتنەوہى خەلك دادگايى كردن بە بى مەحكومە كردن و گرتن و رفاندىن و شوین بزر كردن لەلايەن ئاسايشى دژە تىرۆرەوہ ئەنجام دراوہ و بە بەلگەشەوہ ئىمە ناو و شوین و كاتى گرتنمان داوہتە بەرپىز سەرۆكايەتى پەرلەمان و حكومەتى ھەريىمىش، بەلام بەداخەوہ ھەتا ئىستا وەلامى نەبووہ كە لەزىر سايشە ئەم ياسايشە ئەم پىشلىكارىانە كراوہ،

پیمان عەجایب نەبى كەوا خەلكىك گىرابى بە مەحكەمە كردن، لە ژوورى ئىنفىرادى دانرابىت و بە سەئ ئىستفادە كردن لەم ياسايە بە بيانوى ئەووە كە ئەمە كەسىكى خەتەرە لەناو ئىنفىرادى ھېشتراوئەتەووە و بە سال بە بى مەحكەمە كردن و بە بى دادگای كردن، كە ئەمەش بۆ بەلگەمان لا ھەيە، ديارە بى گومان چارەسەر كردن تەنھا لەرووى ئەمنىەووە نابىت بۆ مەسەلەى تىرۆر، بى گومان ئەگەر ئەم ياسايەش نەبىت بە تەئكىد دەبى ھېزەئاسايشىەكان و ھېزە ئەمنىەكان و ھېزەكانى ناوخۆ بەرگرى لە ولات و لەھەر مەترسىەك بكەن كەوا لەسەر ھەرىمى كوردستان بىت، ديارە ئىمە ياساى تىرمان ھەيە، ياساى سزادانى عىراقىمان ھەيە، كە زۆر لە موعالەجاتى ئەو مەوزوعانەى ھەموو كردووە، بەلام من دووپاتى دەكەمەووەكەوا خراب بەكارھىنانى ئەم ياسايە ھۆكارىكە بۆ ئەووەى كە ئىمە پشتىوانى لەم ياسايە نەكەين و پىمانوایە خەلكىك زولمى ئى كراووە و ستەمى ئى كراووە و لەچارەى ئەم ياسايەدا، لە كاتىك دا كە ماددەى 13 باس لەووە دەكات و دەلى ئەووەى بە پىى ئەم ياسايە تاوانبارە مافى خۆيەتى رەفتارىكى ياساى و دادپەرورەنەى لەگەل دابكرىت لە گشت قۇناغەكانى لىكۆلئىنەووە دا بە دابىن كردنى پارىزەرىشەووە بۆ داكۆكى ئى كردنى، نابى شىوازى ئازادانى دەروونى و جەستەيى و يان رەفتارى نا مرؤفانەى لەگەل دا بكرىت و پشت نابەستى بە دانپىدانى ئى وەرگىراو بە ھەرەشە و بە ئازاردان يان بە بەلئىن و گەف و گور ئەمانە بە تەئكىد ئەنجام دراووە، بۆيە من لە گەل ئەووەدا كە ئەم ياسايە درىز نەكرىتەووە و كارى پى نەكرىت و زۆر سوپاس.

بەرپىز د. ارسلان بايز / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك عمر فەرموو.

بەرپىز عمر عبدالعزىز:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بسم الله الرحمن الرحيم، بەرپىزان وەللآمن وابزانم دوا كەسەم كە موداخەلەم ھەيە و زۆر بە كورتى چەند خالىك عەرز دەكەم، ئەو قسانەى كە ھاوړپىيانم مامۇستا سمر و كاك نەرىمان و زۆرىك لە براو خوشكان كرديان دووبارەى ناكەمەووە و دەست خۆشيان ئى دەكەم، ھەندى لە خالە ئەساسىەكانيان باس كرد، من لە قسەيەكى موشەرەكانەووە دەست پى دەكەم، رەنگە لىژنەى ياساى و ياساناسانىش ھاوړا بن لەگەلم كە مەقۇلەيەكە دەلى رۇحى دەستوور دىباچەيە و رۇحى ياساش ھۆكانى دەرجواندىيەتى، ئەم مەقۇلەيە مەقۇلەيەكى زۆر مەنتقى و راستە، واتە لە دىباچەى ھەر دەستوورىك دا دەبى موبەرراتى دەركردنى ئەو دەستوورە و لە كۆتايى ھەر ياسايەكىش دا ھۆكانى دەرجواندىنى ديار بىت، ھۆكانى دەرجواندىنى ياساى تىرۆر لە كوردستان ژمارە 3 ى سالى 2006 زۆر بە وازحى ھۆكارەكانى باس كردووە، ئەو ھۆكارانەيە

که ئەو براو خوشکە بەرپزانه ئاماژەیان پێی کرد، ماددەى 17 ى ياساىەکە خۆى دەرى دەخات
که ياساىەکى کاتى

بەرپز د. ارسلان بايز/ سەرۆکى پەرلەمان:

چى بکەم مامۇستا ئى بەخوا مەگەر يەك يەك ناو بېنەم، حەز دەکەن ناو بېنەم؟ ناکریت، رجا
دەکەم موراعاتى هېمنى هۆلەکە بکەن و گوئى لە يەکتەرى بگرن و رجا دەکەم، کاک د.احمد
فەرموو.

بەرپز د.احمد وەرتى:

بەرپز سەرۆکى پەرلەمان.

داواى ئى بوردن دەکەم لەو برايانەى گوئيان ئى نەگرت، بەلام باسەم لەو هەيه ماددەى 17 ى ئەم
ياساىە ئاماژە دەکات بە دوو سال کە خۆى بۆ خۆى وەلامى ئەو يان تەئکيدە لەسەر ئەو
بۆچوونەى هاوړى بەرپزانه کە ئاماژە بەو دەکەن لە هەلومەرجىکى تايبەت و چارەسەرى
حالتەتیکى تايبەت و بۆ رووبەروو بوونەو هەى ئەو مەترسەى تايبەتianeى کە روويان کردبوو
عراق بە گشتى و کوردستان بە تايبەتى بەهۆى بوونى هېزە هاوپهيمانەکان و بە هۆى بوونى
خەلگانىکى زۆر دەستە و تاقەم و گروپى تيرۆستى زۆر کە دزەشيان کردبوو کوردستان و
هەندئى حالتى زۆر سەير و ناپەحەت روويان دا، لە حالتەى تايبەت دا و لەو کەش و هەواىە
چارەسەرى زۆرئىک لەو شتانەى کرد، من ليرە تەئکيد دەکەمەو دەچمە خالى دوووم کە ئيمە
لەبەردەم هەرهەشەى تيرۆر دانين ئيستە، هەرهەشەى شيواندنى تەوافوقى سياسى لە عراق
لەبەردەم هەرهەشەى وەلاخستنى دەستوور و سفر کردنى رۆلى پیکهاتەى کوردین يان
کوردستانين لە عراق، ئەمە هەرهەشەى ئەمەرۆى ئيمەيه کە زۆر دوورە لە مەسەلەى تيرۆرەو و
حالتەتیکى تری سياسى لە کوردستان پیکهاتەو بە عەکسى سالانى 2006 و 2007 و پيشتر کە
وەزەکە بەرەو ئەو دەرۆشت کە کورد حسابىکى تايبەتى بۆ بکریت و کوردستان حسابىکى
تايبەتى بۆ بکریت، خالى سيبەم ئەو هەيه کە عەرزى بکەم، ئيمە لەسەردەمى تەقىمى
دەزگاکانى ناسايش و هيزەکانى ناسايش دانين، ئەو هەى کە مونسيفانە ناسايشى ناوخۆ
هەلەسەنگينيت نابى بە کارو کاردانەو قسە لەسەر ئەم دەزگايە بکات، نابى لەبەرئەو هەى سەر
بە لايەنىکەم جۆرئىک تەفسىرى ويناىەک يان گۆشەنىگايەک بەخەمە روو، يەکسەر بەرامبەرەکە
وەلامە بداتەو لە سەدەدى موناقتەشەى ئەمە ياساى دزە تيرۆرە يان نوپى بکەينهو يان وازى ئى
بېنين و کوئايى پى بېنين کە بۆ دوو سال دانراو، ئەگەر بېينه سەر تەقىم، هەموو ئەو قسانە
هەر دوو ديوەکەى راستن، لە کوردستان دا ئەمنیەت و ناسايش بەرقەراره و بە تواناى هيزەکانى
ناسايشى ناوخۆ بە وەعى وەکو سۆزان خان باسى جەماوەرى کوردستان بە سەلامەتى مەسارى
سياسى هيزە سياسیەکانى کوردستان بە گۆرانکاریەک کە لە وەزەى سياسى کوردستان بە عام

دروست بووه، هه مووی پیکهوه یهک مهنزومهیه وای کردووه ئەم ئەمنیهت و ئاسایشه بهرقەرار بئی، له بهرئوهوه ئەگەر باس بیته سهر ئهوه کهس رۆلی هیزهکانی ئاسایشی ناوخۆ نادیده نابینی، بهلام خوشک و برایانی بهرپرز ههر له لایهه دهزگاکانی ئاسایشهوه من ناشلیم دهزگا، دهلیم له لایهه تاکی ئەو بهرپزانه که لهو دهزگایانه ئیش دهکهن، باس لهسهر ئەدائه باس لهسهر چۆنیهتی جی بهجی کردنی یاسایه، له ماددهی 3 ی ئەم یاسایه خۆی ناماژهی به بهعزی شت کردووه که دهچیته خانهی کاری تیرۆر و تۆقاندن و سزای 15 سالی لهسهره، ههر ئەمه خۆی مومارسهه کراوه، ئەمه ئیدعا نیه، ئەمه تۆمهتبار کردنی هیچ دهزگایهک نیه و وهکو دهزگا، بهلام له حهقیقهت دا لیدان و جویندان و ئیهاهه کردن و ئیرهابی فکری تهحریزی مونهزهه، دهتوانم تا هدی ئهوه بلیم که هه موو جۆرهکانی که له ماددهی 3 باسکراوه له لایهه تاکیک له هیزهکانی ئاسایشهوه لهم کوردستانه جی بهجی کراوه، ئەمه له ئیفادهی ئەو بهرپزانه که بهدهربوون به دهیان کهس گیراون و بهربوون له بهردهمی حاکمه بهرپزهکان دا ههیه، سهه خوزگه که لییره دهزگا و بهرپرسیانی ئەم لایههه لییره بوونایه و وهلامیان بدایهتهوه، ئایا چهند حالهتی ئیرهاب له کوردستان مواجههه کراوه، چهند گروپی تیرۆستی بهم یاسایه، ئەم یاسایه یهکیک له هۆکارهکانی بهرقرار بوونی ئەم ئارامی و ناشتییهی له کوردستان ههیه، نهک تهنها ئیشی ئهوه بووبی له خیلالی ئەم 4،5 سالهی که ئەم یاسایه دهرکراوه، له بهرئوهوه بهقهدهر ئهوهی که له وهش دا رۆلی بووبی که من گومان دهخمهه سهر ئهوه، چونکه داتام له بهردهست نیه، یان عهلهل ئهقهه با بلیم زانیاریم لهسهری نیه، بهلام دهیان حالهتی تری بهکارهینانی خرابی ئەم یاسایهه له دامودهزگاگان دا و له لایهه کهسانیکهوه که پشت بهم یاسایه دهبهستن جی بهجی کراوه، ئەگەر باوهر به بهنده ناکهن، له راپۆرتی بهرپرز سهروکایهتی ههریم که دیاری کرا بۆ بهدواداچوونی ئەو دوو کیشیهیهی که له سلیمانی و له شوباتی پار و له دهوک روویاندا، له راپۆرتی لیژنهکانی ناوخۆی پههلهمان و لیژنه تابهتهکانی پههلهمان بهدواداچوون، ئەم حالهتانهی که لییره به تیرۆر و به تۆقاندن و ترساندن تۆمار کراون، تۆمار کراوه له راپۆرتهکانیان و ئیقراریان کردووه، کهواته باس له جی بهجی کردنی یاسا و باس له جهدوای ئەم یاسایه بووه که ئەم کهش و ههواو وهزعه سیاسییهی ئیستایه، نه باس لهوه بیته کهسیک یان جیههتیک یان چهند کهسیک لهگهه مانهوهی ئهوه بن که ئیمه هیچمان نهبی بۆ دزایهتی تیرۆر یان بمانبی، من خۆم لهگهه ئهوهه یاسایهکی تازه و له وهزعیکی تازه بخوایه به سالی 2012 و 2013 نهک 2006، قهه چی ئەکا با دهرکهین، باس له دریزکردنهوهی یاسا، جا موشههعی کوردستان ئەگەر دهیزانی ئەم دیاردهیه دیاردهیهکی دریز خایههه له کوردستان بۆچی دهلی بۆ ماوهی دوو سال له ماددهی 17 ی یاسایهکه دهلی بۆ ماوهی دوو سال با ئەم یاسایه ههبی له کوردستان، عهیهه بۆ موشههعی کوردستان ههر دوو سال جاریک ئهویش بووه به

كايهى مەسەلەى كرىي خانوو ھەر دريژى دەكەينەو، بۆيە سەرەتايەكى سابتان نىە ئەگەر دياردەكە فعلەن دياردەيەكى دريژ خايەنە لە كوردستان، من دلنيتان دەكەمەو بەرپزان سەدان حالەتى گېرانى ناپاسايى، نازاردان و ئەزيەت دان بە ھەموو ئەو جۆرانەى لە ماددەى 3 ى ئەم ياسايە باسكراو و بە ئىفادە و بە تۆماركراوى لە دادگاگان دا ھەيە و سەدان كەس بە ياساي ئىرھاب گىراون و بە داواى ئى بوردن نەكردنیشەو نازاد كراون و ناو و تۆماریان ھەيە لە دادگاگان و لەلای خودى بەرپزان دەزگاگانى ئاسايش، لەبەرئەو قودسيەت بە تاكە تاكە و بەو كەسانە نەدەين كە ياسا جى بەجى دەكەن، قودسيەت ئەگەر ھەبىت، پىرۆزى و سەرورەى ئەگەر ھەبى بۆ دەزگا و مۆئەسسەسە و ئەو سيستمە عامەيە كە لەم ولاتە ئىدارە ئىش دەكات، ئىمە ئەوئەندە بە چاوى نەزاهەت سەيرى تاكەگان نەكەين و ئىمە بەچاوى خۆمانەو چەندەھا گرتەى فيديوئى ھەيە كە مومارەسەى زۆر ناشيرىنى بەعزى لە ياسا دەكەن كە چەكى بە شانەوھەيە و ناوى ئاسايشە و ناوى دژە تىرۆرە و نازانم ناوى ھەرچى ئى ئەنئى، خۆمان دەيبىنين ئىتر تۆ بىي ئىنكارى بكەى و بلىي وەكو قورئان ئەمە پىرۆزە و جى بەجى كەرەكانىشى سەحابە و پىغمبەرن، وانىە ياسامان ھەيە زۆر جوانە، بەلام خراپ جى بەجى دەكرىت، پەنگە قسەى ھاوئەلانم كورت كرىتەو مەن ھەز ناكەم لەمە زياتر دريژى بكەمەو، مەن لەگەل ئەو نىم ئەم ياسايە دريژ بكرىتەو، چونكە ھەلومەرجى بەسەر چوو و ئەگەر موشەرعى كوردستان ھەست دەكات فعلەن كوردستان لەبەردەم ھەرەشەيەكى ئىرھابى فيعلى داىە پىويستە ياسايەكى نوئى بخوا بەم كەش و ھەوايەى ئەمپروئى سالى 2012 بەرەودوام، ياسايەكى وا دەرکات، سوپاس.

بەرپز د. ارسلان بايز / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك عدنان فەرموو.

بەرپز عدنان عثمان محمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

مەن ھەول دەدەم زۆر بە كورتى قسە بكەم، وەك بەئىنەم دابوو، بەلام شتىك زىاد دەكەم، لە راستى دا وەعدى خۆم جى بەجى دەكەم، بەلام تۆش، ديارە ھەموومان شانازى بەم وەزە دەكەين بەشىك لەو شتانە لەبرى ئەمە دەتەويئ كە ھاوپىيانى ئىمە ئەو فەترانەى كە بەرپرسى دەزگا ئەمنىەگان و ناوخۆ بووين لەو ناوچانە بەشىك لە ھەرىم دا لە راستى دا كەمترىن كارى تىرۆرستى لەو ناوچانە كرا، بۆيە شانازىكە تەنھا بەر لايەنىك ناكەوئ، زۆربەى لايەنەگانى كوردستان دەگرىتەو و بە تايبەتى ئەمەش، مەن دەمەوئ قسە لەسەر ئەو بەكەم بە تايبەتى بۆ قسەكەى مامۆستا مەمەر كە نوقتەيەكى زۆر گرنگى ئىسارە دا كە مەوزوعى كاتى بوونى ياسايەكەيە، يەعنى موشەرعى كورد ئەو كاتە بۆ دياردەيەك خۆتان دەزانن ياسا بۆ دياردەيەك و حالەتتىك دەردەكرىت، دياردەيەك يان حالەتتىك ھەبوو يان ترس لە حالەتتىك

ھەبووھ ياسايەكى كاتى دەرگراوھ بۇ كاتىكى ديارى كراو ئەو كاتە ديارى كراوھ بۇ موراجەعە
 كوردنە، موراجەعە كوردنەكە پىويستمان بەم ياسايە ھەيە يان نا؟ ئىستا ھەموومان قسەمان
 لەسەر چەند خالىك كورد كە ھەمووى باس لە سەقامگىرى و وزعى ئەمنى و خۇشەختانە با
 بلىين ئىستقرار ھەيە، من پىموايە بەو حوكمەى كە ئىستا وەكو دياردە تيرۆر لە وەكو دياردە
 نەماوھ، بۇ ئەوھى بتوانين بە وردى لەرپوى ياسايەوھ تەعبىر لەم حالەتى ئىستقرارىھى لە
 كوردستان ھەيە بىكەين، لەراستى دا بەو حوكمەى كە ئىستا قسە لەسەر چاكسازى لە دەزگا
 ئەمنىەكان و يەكخستەنەوھى با بلىين بە نىشتمانى كوردن بە تەوافوقىكى نىشتمانى و لەم
 مەوزوعدا دىت، لەراستى دا لەبەر ھۆكارىكى تر كە پىم وابى ھەم مامۇستا عمر نامازى پىي
 دا داتايەكى روونمان لەبەردەست دانىە لەم ماوھى ئەوھندە سالەدا ئەم ياسايە چەند سوودى
 ھەبووھ بۇ كەم كوردنەوھى كارى تيرۆرستى و نەھىشتنى كارى تيرۆرستى و ئەوانە، من پىموايە
 لە نىوانى ئەو دوو راپەي كە دەلى درىژ بىكرىتەوھ و ئەو راپەي دەلىت ئىلغا بىكرىتەوھ، ئىمە
 ھەنگاويكى ترى ياسايىمان ھەيە، ھەر بەو حوكمەى ئەم ياسايە كاتى خوى بە كاتى دانراوھ،
 پىموايە ئىستا ئىمەش دەتوانين جارىكى تر بە كاتى ئەم ياسايە تەجمىد بىكەين، تەجمىدى
 بىكەين بۇ فەترەيەكى ديارى كراو يان بۇ فەترەيەكى ناديارى كراو تا ئەوھندە ئەگەر خوا
 نەكردە وەزەئىك ھاتە پىشەوھو پىويستى كورد ئەم ياسايە تەفەئىل بىكرىتەوھ ئەوھ پەرلەمانى
 كوردستانە و بە دانىشتنىك دەتوانين جارىكى تر ئەو ياسايە تەفەئىل بىكەينەوھ و كارى پى
 بىكرىت، پىموايە لە ماوھى ئەم فەترەى تەجمىدە ئىمە بوارىكى باشمان دەبىت بۇ پىچوونەوھ
 بە ھىنەكە، من قسەكانى خۆم لەبىرە لە دانىشتنى رابردو لەسەر ئەم مەوزوعدە دوو سالى
 پىش ئىستا باسى قەسوھتى كۆمەلى لە بىرگە و ماددەكان كرا پىموابى ھاوپىيانم ئەمپرۇ باسى
 ئەوھيان كورد كە لە چەند شوين دا كارىشى لەسەر نەكراوھ، يەئنى كارى پى نەكراوھ سەربارى
 ئەوھى بە دەق قسە لەسەر ئەوھ كراوھ كە ئەم رەفتارانە كوردەوھى تيرۆرستين، يەئنى با بلىين
 حوكمى نىھائى ھەتا ھەتايى لەسەرە، بەھەر حال ئەم فەترەيەى كە تەجمىدى دەكەين
 دەرفەتىك دەبى بۇ پىچوونەوھ بە ھەندى بىرگە و ئەمانە تەعبىر لە وەزەئىكى تازەى كوردستان
 و با بلىين جۆرىك لەو ئاشتەوايى و ئەوانەى كە لىرە ھەيە، پىموايە تەجمىد كوردن ئەم ياسايە
 لە ئىستادا ھەم تەعبىر لە ئىستقرارەكە دەكات و ھەم ئەو ھەدەفەش كە كاتى خوى موشەرعى
 ئىمە لە پەرلەمانى كوردستان دا بىپارىيان لەسەر ئەو ياسايەدا، سوپاس.

بەرىز د. ارسلان بايز / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك د. عمر فەرموو.

بەرىز د. عمر نورەدنى:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەمە راستىيەكى چەسپاۋ و حاشا ھەننەگرە كە بە درىژايى مېژو ئىمە يەككىك بووين لەو نەتەوانەى لەم ناوچەيە قوربانى گەورەمان بە دەست تىرۆرەو داو، جا تىرۆرستان دەولەت بن يان ئەوەى پىي دەگوتريپت ئىرھابى دەولەت يان ئىرھابى رېكخراۋە تىرۆرستىيەگان بووبى، گرنگىشە ئامازە بەو راستىيە بکەين كە دياردەى تىرۆر لە پىش زاینەو بەردەوام بوو و تا ئىستاش ھەر بەردەوامە، لە چەقۇ خوارەگانى پىش زابىن كە لە ناوچەى فەلەستىنى ئىستا ژياون تا خەسپوہگانى روسيا و حەشاشىن و رېگرەگانى ئەوروپا و تا بەرپىكخراۋى قاعىدەى ئىستا دەگات، واتە بە درىژايى مېژو تىرۆر بەردەوام بوو لە شوپنى جياواز لە رېكخراۋى جياواز و ھەرۋەھا تىرۆر لەلایەن دەولەتیشەو بەرامبەر بە ھاوولاتيان و بەرامبەر بە كەمىنەيەك و نەتەوہەيەكى تريش پەپرەو كراو، ھەرۋەھا تىرۆر دياردەيەگە كە شارستانىيەت و ئايىن و نەتەوہ و مەزھەبەگان دەبرپت، واتە پەيوہست نىە بە ئاينىك و بە نەتەوہەيەك و بە مەزھەبىكەو، بۇيە دياردەيەكى جىھانىيە، كەش و ھەوا گۆراۋە لە زۆر فەترەى مېژوويى دا تىرۆر ۋەستاوہ و ئالىيەتى مامەلە كەردن لەگەل تىرۆرپىش گۆرانى بەسەرداھاتوۋە، بەلام دەبىنين ھەر بەردەوامە، راستە لەگوردستانىش زەمىنەى ئىستا و زەمانى ئىستا جياوازە لەگەل ھى سالى 2006، بەلام بەرپىزان مەترسى تىرۆر لەسەر ئاستى ناوخۇ و لەسەر ئاستى عىراق و لەسەر ئاستى رۆژھەلاتى ناوہراست و دنيا ماوہ يان نەماوہ؟ بى گومان ماوہ، نزيكترين نموونە كۆنگرەى نيودەولەتى بۇ دژايەتى تىرۆرە لە توركىيەى دراوسىيمان لە داۋى 11 ى سىبتمەبەريشەو دەيان و سەدان برپارى ئەنجومەنى ئاسايشى نيودەولەتى ھەيە دەيان رېككەوتنامەى نيودەولەتى ھەيە كە عىراق ئىمزاى كەردوۋە لەسەرى و لە ناوہرۇكى ئەو رېككەوتنامانە ئەو دەخوئىنەو كە لەسەر ئاستى ناوخۇ و نىشتمانى دەولەتەگان دەبى پابەند بن بە رېكخستنى ياساينەى دژايەتى تىرۆر لەژىر رۇشنايى و ناوہرۇكى ئەو رېككەوتنامانەى كە عىراق ۋەكو ئامازەم پىي دا يەككىكە لەو ولاتانە، لە ھەرىمى كوردستان دياردەى بەرقەرار كەردنى ئاشتى و بە تايبەتى ئەمنىيەت و ئاسايش پەيوەندى بەو ھەبوۋە نموونەيەك مۇدپىلىكى باش لە دژايەتى كەردنى تىرۆر لە ھەرىمى كوردستان پەپرەو كراو، ئەمەش پەيوەندى بەوۋە ھەبوۋە ياسات ھەيە و ۋەكو ئامازەى پىدرا ھىزى ئەمنى چالاكت لەم بواردە ھەيە و ھەرۋەھا ھۇشيارىيەكى باشىش بۇ دژايەتى كەردنى تىرۆر لەسەر ئاستى جيا جيا ھەيە، قسە لەسەر رۇلى دامودەزگاگانى ئەمنى و دژە تىرۆر لە ھەرىمى كوردستان كرا، سەرنجمان ھەيە، بەلام بوونى رەئى ئەوتۇ و لىكدانەوہى ئەوتۇ كە ئەوان رۇلىان ھەبوۋە لە ئىرھاب و تىرۆر دا سنوورى ئازادى رادەربىن تى دەپەرپىنى بۇ تۆمەتبار كەردنىك كە پىويستى بە سەلماننە، ئەم ياسايەى كە لە ھەرىمى كوردستان ھەبوۋە، ياسايەكى ئىستىسنايە بۇ مامەلە كەردن لەگەل دياردەيەك كە رەنگە لە داھاتوۋ دا نەمىنى، بۇيەش لە زۆربەى زۆرى ئەو

ولاتانەى كە ياساى تىرۆريان ھەيە سالانە تەمىد و درىژى دەكەنەو بە ولاتە يەگگرتووھەكانى ئەمىرىكاشەو، بۇ؟ بۇ ئەوھى كە رەنگە لە داھاتوو دا بگاتە ئەو ھالەتەى كە ئەم ياسايە بوەستىنرى و يان ھەموار بىكرىتەو، يان ھەتا ئەگەر جۆرىك لە دنىايى تەواوتى ھەبوو ئىلغاش بىكرىتەو، قسە كردن لەسەر ئەوھى كە ياسايەكە بە باشى جى بەجى بىكرىت پاسا و نىە بۇ ئەوھى بلىين ياسايەكەمان نەبىت، ئەگەر دەشمانەوئى لەسەر ناوەرۆكى ياسايەكە سەرنجەمان ھەيە و مولاحەزەمان ھەيە فەرموون با پرۆژە پىشكەش بىكەين لە داھاتوو دا ھەول بەدەين ھەموارى بىكەينەو، لەو چوار چۆپەيەدا من پىم وايە مەترسى تىرۆر لەسەر ئاستى عىراق و لەسەر ئاستى كوردستان ماو، بۆيە پىويستمان بەو ھەيە كە ئىمە ياسايەكەمان ھەبى، ئەگەر سەرنجەشمان ھەبى لە داھاتوو دا با تەعدىلى بىكەين، بەلام لەگەل ئەوھم كە وەكو چۆن لە پرۆژەكەى حكومەت داھاتوو بە دووسالى تر درىژ بىكرىتەو و پشتيوانى لە رەئى و پىشبارەكەى ھەردوو لىژنەى ھاوبەش دەكەم و زۆر سوپاس.

بەرپىز د. ارسلان بايز / سەرۆكى پەرلەمان:
 كاك فاضل فەرموو.

بەرپىز فاضل بەشارەتى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەراستى ئەمە پىموايە ياسايەكە ئەگەر ئاورپىك لە رابردوو و لە مېژوو بەدريتەو لەو كاتەوھى كە عىراق دەولەتە ھەتا ئەمپۆ ئەوھندەى كارى تىرۆر تيايدا گەشەى كردوو، ئەوھندە ديموكراتىيەت گەشەى بىكردايە تيايدا و ئەمنىەت و ئاسايش بەرقەرار بووايە لەم ولاتە ئىمە ئىستا پىويستمان بەم ياسايە نەدەما، بەلام من نەدەچمە سەر قسەى ھىچ كام لە ھاوولانم و نە وەلامى ھىچ كەسەش دەدەمەو، بەلام ئەوھى كە دەبىنرى ھەتا ئىستاش بە بەردەوام لە كوردستان كارى تىرۆرستى ئەنجام دەدرىت و خەلكى كورد تىرۆر دەكرىت، بە تايبەتى لەناوچەكانى جەلەولا و دوزخورماتو و كەركوك و زۆربەى ناوچەكانى تر، كە ئىمە دەلىين با ئەم ياسايە درىژ نەكرىتەو، بەرپىزان ئەگەر ئىمە سەيرى ئەو بىكەين كە ئىستا لە ناو شارەكانى كەركوك و سلیمانى و دەوك كارى تەخرىب و تەقینەو نىە بە حەقىقەت دەبى بگەرپىنەو بۇ رۆلى دەزگا ئەمنىەكان كە لە ھەرىمى كوردستان دا چ رۆلىكىيان بىنيو، بۆيە مەسەلەى تىرۆر لە عىراق بە گشتى و شانەى رىكخستىيان ھەيە، سەيرە ئىمە لىرە باس لەو بىكەين و بلىين با ئەم ياسايە نەمىنى يان ئەم ياسايە مودەكەى درىژ نەكرىتەو، حەرەكاتىك

كەشەنەي رېڭخستى ھەبىي و بە بەردەوام ئەم ھەرەكەتە ئىدامەي ھەبىي و خەلگى كورد تىرۆر بىرئىت، چۆن دەبىي بلىين با ئەم ياسايە نەمىنى؟ لەبەئەوئەي زولم لە خۆمان دەكەين، چونكە بە بەردەوام كارى تىرۆرستى لە ولاتى ئىمە ئەنجام دەدرئىت، چونكە ئىمە تا ئىستاكى راستە بە دەورو بە كارىگەريەت و بە چاوهيى دەزگا ئەمنىەكان لە ھەريمى كوردستان ئىستاكى ئىمە زۆر بە بى خەم دىين و دەچين لە شارەكانى خۆماندا لەسەرتاسەرى ئەم ھەريمەي كە ئىستاكى لە پىشمانەوھيە، جگە لەو ناوچە دابراوانەي كە تا ئىستا رۆژانە خەلگى كوردى تىدا تىرۆر دەكرئىت، بەلام بەراستىەكەي لەسەرتاسەرى عىراق دا رۆژانە چونكە ئىمە جيا نەكرائىنەتەوھە لە عىراق دا تاوھكو ئىستاكى ئىمە وھكو ھەريمى كوردستان پەيوەستين بە عىراقەوھە ھەتاوھكو ئەو كاتەي بە بىرۆي مەن بەرپىز سەروكى پەرلەمان ھەتا ئەو كاتەي كە ھەريمى كوردستان پەيوەست بى بە عىراقەوھە، ئىمە پىويستمان نەك بە درپىز كەردنەوھە، پىويستمان بە دەولەمەند كەردنى ئەم ياسايە ھەيە، مەن ھىواخوازم ئەگەر ئەم ياسايە لە پاش دەنگدان پىي و درپىز كرايەوھە داواي دوو جۆر راپۆرت لە دەزگا ئەمنىەكانى ھەريمى كوردستان بکەين، يەككىيان ئەو راپۆرتەي كەوا چ دەورئىك بىنراوھە بۆ بەرقەرار كەردنى ئەم ئەمنىەتەي كە ئەمىرۆ لە كوردستان ھەيە؟، راپۆرتئىك ئەو خەتەرياتانەي كە لەمەوپاش كەلە ھەريمى كوردستان دا دەبىي، چونكە تاوھكو ئىستا زۆرەي و ھەندى لە ولاتەكانى دەوروپەرى ھەريمى كوردستان بووھە بە گۆمى خويىن و ئىمە لىرە وابزانين ولاتى ئىمە بووھە بە شامى شەريف و ھىچ جۆرە خەتەرياتئىكمان لەسەر نەماوھە و ئەم ياسايە نەمىنى، بۆيە مەن پىشنيار دەكەم لە ئايندە ھەم تەقرىرى دەزگا ئەمنىەكانى ھەريمى كوردستان وەرپگىرين و ھەم ئەم ياسايە دەولەمەند بکەين بۆ زياتر بەرقەرار كەردنى ئەمنىەت لە ھەريمى كوردستان، چونكە ئەو ئەمنىەتەي كە ئەمىرۆ لە ھەريمى كوردستان ھەيە، ئىمە دەبىي سەير بکەين و بزائين كارى تىرۆرستى لە بەينى ئىمە و كارى تىرۆرستى دا رۆژانە دەكرئىت چىمان بەينە، يەئەنى فاسلەكەمان چەندە؟ ئەگەر ئەم دەزگايە يان ئەم ياسايە نەمىنى كى خۆي بە بەرپىس دەزانى كە ئەو كارى تەقینەوھە لە كەركوك و لە جەلەولا نەيەتە خانەقینەوھە و لە كەركوك نەيەتە ھەولپىر و لە موسلىشەوھە نەجىتە دەوك، لەبەرئەوھەي لەم ناوچانە بە بەردەوام كارى تىرۆرستى دەكرئىت و خەلگى كوردشى تىدا تىرۆر دەكرئىت، بۆيە مەن داواكارم ئەم ياسايە درپىزبكرئىتەوھە و لە ئايندەش دەولەمەند بكرى و، زۆر سوپاس.

بەرپىز د. ارسلان بايز / سەروكى پەرلەمان:

كاك اسماعيل فەرموو.

بەرپىز اسماعيل سعید گەللى:

بەرپىز سەروكى پەرلەمان.

بەرپىزان پەرلەمانتارانى بەرپىز، ئىمە باسى ياسايەك دەكەين كە بەرپاستى ھەستىيارە و پەيوەندى بە سەرمايەى ماددى و مەعنەوى و ژيانى ھاوولالتىانەوۋە ھەيە، بۆيە خۇ دوورخستن و خۇكەناكردن لەگەل ھەر تەعامولىكى سىياسى لەگەل ئەم ياسايە ئەركى ئىمەيە، ئەم ياسايە لەرپاستى دا پىش دەرچوونى ئەم ياسايەش ئەگەر موبەرىمان ئەوۋە بى لە سايەى ئەم ياسايەوۋە مافى مرفۇ پىشپىل كراوۋ، بە قەناعەتى من پىش دروست بوونى ئەم ياسايەش مافى مرفۇ پىشپىل كراوۋ و ئىستاش و لە ئايىندەش دا، چونكە ئەوۋە كلتورى سىياسى ئىمەيە، ئەوۋە ھىۋاش ھىۋاش بىر دەبىت بەرپاستى، نە بە ئىلغا كىرنەوۋەى ئەم ياسايە و مافى مرفۇ چارەسەر دەكرىت، نە بە تەمدىدى، جانبىكى تى ئەم ياسايە ئايا رەدە بووۋ، ئايا لەمپەر بووۋ لەبەردەم كارى تىرۆستى؟ ئەوۋە پىرسىيارەكەيە، ئايا بەرپاستى بە واقى لە خۇمان بىرسىن ماكەكانى تىرۆر ئىستا لە كوردستان دا وجودى ھەيە يان سست بووۋەيان كەم بووۋە يان لەبەين چوۋە؟ ماكەكانى تىرۆر لەسەر ئاستى جىھانى زەعەف بووۋە يان وجودى ھەيە يان بەرپاستى ھەرەشەن؟ باشە لە حالەتتىك دا ئەگەر ئەم ياسايە ئىلغا بىكەينەوۋە سوودەكانى چىە؟ ئەگەر بىمىنىتەوۋە سوودەكانى چىە؟ من بۇ خۇم ھەر وەختىك ئەم ياسايە دەبىنم تەمدىد دەكرىتەوۋە و جارى پىشوو و لە پىشو ترىش دا بەرپاستى ھەست دەكەم ئىعلانى حالەتتىكى تەۋارىە، ھەست دەكەى حالەتتىكى تەۋارى ھەيە ئەمە خۇى لە رپاستى دا مەسجىكى خراپە، ئەمە پەيامىكى خراپە بۇ ئەم حكومەتەى ئىمە، ئىمەش شەش سال تى دەپەرىنن بەسەر ئەم ياسايە، شەش سال لەم سەدەيە يەەنى شەست سال، ئەم سەدەيە لەگەل سەدەكانى رابردوو زۇرى فەرە، گەشەكردى كۆمەلایەتى يەەنى شەش سال پىش ئىستا وەرە ھەولير موقارنە بىكە لەگەل ئىستادا، شەش سال پىش ئىستا خۇمان موقارنە بىكەين، بىركرنەوۋەمان موقارنە بىكەين، ژيانى كۆمەلایەتىمان موقارنە بىكەين، ژيانى ئابوورىمان موقارنە بىكەين، ئىجگار گەشەكردىكى زۇر زۇر، رپاستە تىرۆر ئىستا لەسەر ئاستى دنيا بەرپاستى جەبەهى تىرۆر شكستى خواردووۋ، تىرۆر يەەنى ھەويەيەكى ئەوۋەندە مەنبوزە، ھەويەيەكى زۇر ديارە، ھەتا پىويستى بە ياسا نىە، يەەنى بووۋتە زاھىرەيەك شوناسەكەى زۇر زۇر ديارە پىويستى بە ياسا نىە ئەسلەن، زۇر ناشىرىنە، لەبەرئەوۋە بە قەناعەتى من ئەم ياسايە ھەبى يان نەبى، ئىمە دامودەزگای دىكەمان ھەيە و كە زۇر رپاستەوۋخۇ دزايەتى ئەم زاھىرەيە دەكات، بۆيە بە قەناعەتى من نەمانەوۋەى، چونكە ئەگەر مانەوۋەى فەراغى ياسايىمان بۇ دروست دەكات يان ناكات، من پىموايە نەمانەوۋەى ئەم ياسايە مەسجىكى باش و لەرووى مەعنەويەوۋە كەسايەتەكى باش بۇ حكومەتى ھەرىم دروست دەكات و بەرەئى من دوور لە ھەر مەسائىلىكى سىياسى نەمانەوۋەى ئەم ياسايە بە سوودمەند دەزانم بۇ كۆمەلگاكەمان و بۇ ھەرىمى كوردستان و سوپاس.

بەرپىز د. ارسلان بايز / سەرۆكى پەرلەمان:

ئاشتى خان له وهفتى زائىع به موختهسهرى قسه بکه، فهرموو.

بهريز ئاشتى عزيز:

بهريز سهروكى پههلهمان.

سوپاس بۇ ئەو دەرڤهتە، لەپراستی دا زۆر قسه گرا لەسەر ئەم ياسايە، بەلام ئەوهى که لەناو هەناوى ياسايەکه خۆى دا هەيه، له تهفاسيلى دا چەند خاليكى هەيه که خۆى ئىشارەت بەوه دەکات هەندى له خالەکان باسکرا يهکيکى تر له خالەکان که بەلای منەوه جيگهى منەوه ئەوهيه له ئەسبابى موجهکه ئىشارەت دەکات که وهزعيكى نا تەبيعى بەسەر کوردستان دا هاتوو، هۆکار بووه که ئەم ياسايە دەرچوووه و لهگهڵ ئاماژە کردنيشى که ئەگهري هەيه ئەم وهزعه له کوردستان دا بەردهوام بيّت، من دەمهوى تيشك بخهमे سەر مهسهلهيهک که داواکردن بۇ ئيلغا کردنهوهى ئەم ياسايە مانای ئەوه نيه يهکيکى وهکو من وهکو ئەندام پههلهمانيك داواى فهوزا بکهه بۇ هەريمى کوردستان، بروام نيه ئەوانهى پيش منيش که ئەم قسهيان کردبيّت يان ئيمه دوو حالەتمان لهبەردهمه يان دەبى ياسايهکى وهکو ئەمه که به بروای من ياسايهکى مهدهنى نيه و ياسايهکى زۆر توندوتيزه، حهملهيهکى زۆر هەيه لەناو کوردستان دا لهريگهى ئەو وۆرکشوپ و دانىشتنانهى که دهکريّت ههولئى ئەوه دهديّت ئەو سزايانهى له هەريمى کوردستان دا بەرهو سزايهکى کال بووهوه و جوړيک له پرهنسيى مافى مرؤف رهچاو بکريّت تيايدا، بەلام ئەمه مهسهلهى تۆقاندن و ئيعدام کردن وعقوبهکانيش زۆر زۆر قورسه تيايدانراوه، بۇيه لهگهڵ ئەو چهمکانهى بهراستی کههەريمى کوردستان ئيشى بۇ دەکات بۇ نههيشتنى وهکو لهرووى مافى مرؤفهوه و لهسيداره دان و کۆمهليک پرهنسيى تر که هاوشيوه بى لهگهڵ ريککهوتننامه نيودهولهتیهکان، به بروای من ئەمه يهک ناگريتهوه، خاليكى تر من بروام وايه ئەم ياسايه خۆى بۇ خۆى ههپهشهيه بۇ هەريمى کوردستان، به جياواز لهگهڵ کۆمهليک بۇچوونى تر، چونکه ئەمه بهراستی عونف دروست دەکات ئەم ياسايه، چونکه ئيمه نازانين يهعنى تاکهى ئيمه بهشيويهک به گريمانه و به ترس له ئايدۆلۆزيايهک و له کهمينهيهک و له تهياريک ئيمه ترسى ئەوهمان هەبى ياسای رهق دروست بکهين و وشهى رهق بهکاربهينين وابزانى موشههع و وابزانى دادوهه بهم ريگايه دهتوانى هەريمى کوردستان رزگار بکات يان ببپاريژئى، لام وايه ئەم ياسايه خۆى هۆکاريکى گهورهيه بۇ ئەوهى توندوتيزى دروست بکات لهگهڵ مواکهبهکردنى گۆرانکاریهکان و ئەو نيهتهى ئيمه بۇ مهدهنى کردنى ناروات بۇيه داواى ئەوه دهکهه که ئەم ياسايه ئيلغا بکريّت له ئيستادا، وه ئاماژهيهکى تريش ئەم ياسايه بيرمان نهچيّت بهتهنها بۇ هەريمى کوردستانه، يهعنى ليّره جيّبهجى دهکريّت لهناوچهکانى تر کار بهم ياسايه ناکريّت، سوپاس.

بهريز د. ارسلان بايز/ سهروكى پههلهمان:

ليژنهى ناوخۆ، فهرموون.

بهريز اسماعيل محمود عبدالله:

بهريز سهروكي پههلهمان.

ئهم ياسايه وهك زور له براو خوشكاني پههلهمانتار باسيان كرد، ياسايهكي كاتييه، حكومهت داوا دهكات كه بو دوو سال دريژ بكريتهوه، دياره حكومهت موبه پيرى ههيه كه داواى دريژ كردنه وهى دهكات، هه موومان دهزانين تيرور دياردهيهكي جيهانيه، ئيمهش لهو جيهانه بهددر نين، ئيمه له بهر ئه وهى ئه وه مهسه لهيه له 100% مهسه لهيهكي ئه منيه، ليژنهى ناوخۆ پيشتيريش به داوا چوونمان كردوه، لههه ولير، له سلیمانی، ئه مپوش دواى جهلسه پهيوه نديم به دهسته ئه منيه كاني ههريمي كوردستانه وه كرد، ئه وان پييان وايه تا ئيستاش هه ره شهى تيرور له ههريمي كوردستان ههيه، بهرده و امه له دوو لاه ته هديد دهكريين هه م له سنوور هكان، هه م له ناوه وهى كوردستان، تهبعه ن ئه وه ناكرييت براده راني ئه منيش ئيستايير بن، رهنگه له بهر ئه وهى كه مهسه لهيهكي ئه منى له 100% خويان باسى هه موو شته كان ناكه ن لييردا، چونكه پلان ههيه به ماوهى دوو سال، سى سال پلانى بو داده نديت تابتوانن كاره تيرورستيه كه ئه نجام بدن، نمونه سلیمانی، له وى ئيمه وهكو ليژنهى ناوخۆ به داوا چوونمان كرد، شهش مانگ ئه وه وهكره تيرورستيانه له سلیمانی هه بوون و شوينيان هه بوو، خانويان گرتبوو تاتوانيان ئه وه چالاكيه يان ئه نجامدا، دواى شهش مانگ، سالى پار بوو، نزيكهى دوو ههفته بهر له ئيستايير بينيتان له قه لاده داخل بوون گروپى ئه نصار اسلام، به لام به وى تواناو شاره زايى ئاسايش وجه ماوه رى كوردستان توانرا بهر گريان لى بكريت ونه يه ئن داخل بن، تا ئيستاش بهرنامه ههيه، ورده ورده پلان ههيه، وهكره تيرور ههيه، به لام ناكرييت هه ندى شت ههيه باس بكريت، ئه گه رنا دواى ئه وه پهيوه ندييهى من كه به وهزيرى ناوخۆ و براده راني بهرپرسى ئه منيه وه كردم ده لئين ته نانه ت له ده وگيش ههيه، له سلیمانی ههيه، به لام ئه وه ناكرييت ئيستايير بهرپرسى ئه منى بيت ليير وهكره كانتان بو باس بكات، بهس وهك هه ره شه، هه ره شه ههيه، له بهر ئه وه ئه وه ياسايه گرنگه و پيم وايه بوونى ئه وه ياسايه توانيوه تى ده ستى زور خه لك بپريت له وهى كه هاوكارى تيرور بكات له ههريمي كوردستان، بويه ئيمه وهكو ليژنهى ناوخۆ داواكارين بو دوو سال دريژ بكريته وه، زور سوپاس.

بهريز د. ارسلان بايز/ سهروكي پههلهمان:

ليژنهى ياسايى فهرموون.

بهريز عونى كمال بهزاز:

بهريز سهروكي پههلهمان.

گفتوگو يهكي تيروته سهل كرا له سه ر برگه ي چواره مى بهرنامه ي كارى ئه مپرو...

بهريز د. ارسلان بايز/ سهروكي پههلهمان:

كلك نهريمان ئه مپرو هه مووتان به دلى خو تان قسه تان كرد ئيستايير ئه وه نوقته ي نيزامه چيه؟، كه ده يگريت، باشه فهرموو.

بەرپىز نەرىمان عبدالله قادر:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەو قسانەى بەرپىز كاك اسماعيل كوردى، ئەو قسەى شەخسى خۇيەتى، ھى لىژنەكە نىيە، لە لىژنەكەش راپۇرتى وەھا نىيە، بۇيە ئەو رەئى تايبەتى خۇيەتى، من ئەگەر قسە بىكەم لەسەر ئەو حالەتەنە زۆر شت ھەيە كە لىرە بىخەمە بەردەم پەرلەمانتاران كەئەو ھى ئەو دەپلىت ھەر وانىيە، چۈنكە ئاسايشى سلىمانى خۇى دای بەئىعلامىش كە چ غەدرىك كراو ھەو كەيسەدا، كە ئىستاش ئەو كەيسە لەبەردەستماندايە بە واژووى چەند كەس لەلىژنەكەمان، بۇيە بەراستى بەو شىو نىيە كە كاك اسماعيل باسى كورد، سوپاس.

بەرپىز د. ارسلان بايز / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك اسماعيل وەلامدانەو ھەم ناوى، پروونكر دنەو ھەيە؟، فەرموو.

بەرپىز اسماعيل محمود عبدالله:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەو دەلىت رەئى خۇيەتى من لىرە تەنھا كاك نەرىمان و كاك شىرزاد تەھەفوزيان نووسىو، ھەموو لىژنەكە رازىن لەسەر درىژكر دنەو ھەو كەو پشتىوانى لەپروژەكە دەكەن، من بۇ رەئى خۇمە، رەئى ھەموومانە، سوپاس.

بەرپىز د. ارسلان بايز / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو لىژنەى ياساىى دوا صياغەتان.

بەرپىز عونى كمال بەزاز:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

گفتوگۇيەكى تىرو تەسەل كرا لەسەر بىرگەى چوارەمى بەرنامەى كارى ئەمىرۇ، پىشنيار كرا كە ياساكە ئىلغا بىكرىت، پىشنيارى دوو ھەمىش ياساكە درىژ بىكرىتەو، پىشنيارى سىيەم تەجمىد بىكرىت، لەبەر ئەو ھى ئىلغاكر دنەكە دوور ترىن پىشنيارە، ...

بەرپىز د. ارسلان بايز / سەرۆكى پەرلەمان:

ئەفەن خان، فەرموو.

بەرپىز ئەفەن عمر احمد:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من نوقتەى نىزامىيەكەم لەسەر دەنگدانەكەيە، كە دەلىت ئىلغا بىخەينە دەنگدانەو ھەكەمجار، وا بزانم ئەو ياسايە خۇى ھاتوو كە درىژ بىكرىتەو ھەو يان نەكرىت، ئەگەر درىژ كرايەو ھەو ئەو تەواو ھەو كارى پىدەكرىت، ئەگەر درىژىش نەكرىتەو ھەو تەھسىل ھاسىلە ئىلغاي پىويست نىيە، زۆر سوپاس.

بەرپىز د. ارسلان بايز / سەرۆكى پەرلەمان:

لىژنەى ياساىى فەرموو.